

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวิเคราะห์การป้องกันการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียนมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง ในจังหวัดหนองคาย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการประเมินชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal, PRA) ดำเนินการเก็บข้อมูล ด้วยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เช่น การเดินทางไปโรงเรียน การใช้เวลาว่างในวันหยุดหรือหลังเลิกเรียน การตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ และกิจกรรมกลุ่มต่างๆ การศึกษาบริบทของโรงเรียนและชุมชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับพฤติกรรมการตี ผลกระทบจากการตี และแนวทางป้องกันการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมปลายทั้งชายและหญิงที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมปีที่ 4, 5 และ 6 ทั้งที่ตีและไม่ตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ ครู ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน มีการตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาทุกกระบวนการของการวิจัย ที่สามารถทำได้ทันทีในที่เกิดการกำลังดำเนินอยู่ ขณะที่กำลังมีผู้ให้ข้อมูล กลุ่มจะแสดงความคิดเห็น และมีการตรวจสอบข้อมูลไปด้วย มีการจัดเวทีที่นำไปสู่การอภิปรายเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาและป้องกันการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียนมัธยมปลาย และผลการศึกษาได้นำเสนอในประเด็นเกี่ยวกับ สภาพการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลาย ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของนักเรียน ผลกระทบจากการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ ประสบการณ์การเลิกเหล้า การป้องกันการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลาย และการอภิปรายผลการศึกษา ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลาย

1.1 พฤติกรรมตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของนักเรียน “นักเรียนมัธยมปลายเกือบทั้งหมดตีเครื่องตีแอลกอฮอล์”

พฤติกรรมการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์สามารถพบเห็นได้ทั่วไป จากการศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมปลายทั้งหมดจำนวน 52 คน พบนักเรียนมัธยมปลายทั้งชายและหญิงตีเครื่องตีแอลกอฮอล์จำนวน 48 คน (ร้อยละ 92) และในจำนวนนี้พบว่านักเรียนจำนวน 20 คน (ร้อยละ 42) มีพฤติกรรมตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ประจำตั้งแต่ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ถึงตีเกือบทุกวัน โดยเป็นการรวมกลุ่มเพื่อนๆ ในชุมชนและบ่อยครั้งที่ตีจนเมา ส่วนลักษณะและพฤติกรรมการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์แบบนานครั้งเมื่อมีโอกาสพบจำนวน 28 คน (ร้อยละ 58) โดยจะเป็นการสังสรรค์ของกลุ่มเพื่อนใน

ห้อง นักเรียนชายคนหนึ่งที่มีประสบการณ์ตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ครั้งแรก จากการทดลองตีแค่สนุกสนานในกลุ่มเพื่อน และตีเรื่อยมา จนกลายเป็นนักตีประจำคนหนึ่งบอกว่า “ผมก็กินนะ ผมว่านักเรียนกินเหล้ากันเกือบทุกคนแหละครับ กินมากบ้างน้อยบ้าง แต่ผมกินอาทิตย์ละครั้งสองครั้งเอง” (IDS3 01/01) นักเรียนหญิงอีกคนในการสนทนากลุ่มบอกเล่าประสบการณ์การตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของตนเองว่า “หนูกินเหล้ามานานครั้ง กินเฉพาะตอนมีงานเท่านั้น” (FGS4 01/01) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของกลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ที่ได้ร่วมระดมสมองบอกว่า “นักเรียนทั้งชายและหญิงตีเครื่องตีแอลกอฮอล์กันทั้งนั้น บางคนแค่ทดลองตีครั้งแรกแล้วก็หยุด บางคนยังคงตีต่อไป” (BS 01/01) นอกจากนี้จากการสนทนากลุ่ม ผู้ปกครองยังบอกว่าพบนักเรียนตีเครื่องตีแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น “ผมว่าเดี๋ยวนี้เด็กนักเรียนกินเหล้ากันมากขึ้นกว่าแต่ก่อนเยอะเลยนะ กินกันทั้งผู้ชายและผู้หญิงเลย มีญาติที่ไรเห็นมันรวมกลุ่มกินกันทุกทีเลย” (FGPG2 01/01)

1.2 อายุเริ่มแรกของการตี “เริ่มตีตั้งแต่ประถม เมื่อเข้ามัธยมต้นตีมากขึ้น”

นักเรียนเริ่มทดลองลงตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ครั้งแรกตั้งแต่เรียนชั้นประถมศึกษา พบนักเรียนที่เริ่มตีแอลกอฮอล์ครั้งแรกขณะเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 จำนวน 4 คน (ร้อยละ 8) เป็นนักเรียนชาย 2 คน และนักเรียนหญิง 2 คน โดยพบว่านักเรียนบางคนแค่ทดลองชิมดูแล้วไม่ชอบในรสชาติ แต่บางคนตั้งใจที่จะตีจนมา นักเรียนหญิงคนหนึ่งเริ่มตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ครั้งแรกตั้งแต่อยู่ในชั้นประถมแค่ชิมให้รู้รสชาติบอกว่า “หนูกินครั้งแรกตอน ป. 6 นะ ตอนนั้นเราเล่นไฟกัน เพื่อนผู้ชายมันเอาเหล้าขาวมาด้วย ถ้าใครเล่นไฟแพ้ให้กินเหล้า แต่หนูก็แค่ชิมเฉยๆ” (FGC1 01/02) ส่วนนักเรียนหญิงอีกคนที่อยู่ในกลุ่มด้วยกันบอกว่ากินครั้งแรกด้วยความตั้งใจ “กินครั้งแรกตอนวันเกิดตัวเองนี่แหละคะตอนอยู่ ป. 6 ตอนนั้นเพื่อนมันซื้อเบียร์มาฉลองกันที่บ้านอยากลองมันนะ เห็นเขากินดูแล้วน่าจะสนุก ก็เลยลองกิน” (FGC1 01/02)

นักเรียนเริ่มตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ครั้งแรกมีอัตราที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเข้าสู่ชั้นมัธยมต้น ผลการศึกษาพบว่ามึนนักเรียนที่เริ่มตีครั้งแรกในช่วงชั้นมัธยมต้นจำนวน 39 คน (ร้อยละ 82) โดยส่วนใหญ่ยอมรับว่าตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ครั้งแรกตอนเรียน ม.ต้น นักเรียนหญิงที่ตีประจำเมื่อครั้งที่เรียน ม. ต้น และเป็นนักเรียนประจำบอกว่า “กินเหล้าครั้งแรกตอน ม. 1 พี่ๆที่หอชวน หนูก็เลยกิน” (FGC1 01/02) ส่วนอีกคนบอกว่า “ตอนนั้นอยู่ ม. 2 วันเกิดเพื่อนก็โคตรเรียนไปกินกัน” (FGC1 01/02)

นอกจากจำนวนนักเรียนที่ตีเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังพบว่านักเรียนเริ่มตีในปริมาณที่มากขึ้น จากที่ตีแค่เล็กน้อยจนเป็นตีจนเมา และตีเป็นประจำเพิ่มมากขึ้น โดยพบว่ามึนนักเรียนตีเกือบทุกวันด้วยเช่นกัน นักเรียนหญิงคนหนึ่งเมื่อครั้งที่เรียนมัธยมต้นที่กรุงเทพฯ ต้องอยู่บ้านตามลำพัง เพราะพ่อแม่ต้องไปทำงานที่อื่น จะตีเครื่องตีแอลกอฮอล์กับกลุ่มเพื่อนที่บ้านของตัวเองประจำ

เกือบทุกวัน บอกว่าช่วงเรียนมัธยมต้นจะคั่งมากขึ้นและถี่ขึ้น “ตอนนั้นเพื่อนมันซื้อเบียร์มาลองกันที่บ้านอยากลองมั้งนะ เห็นเขากินดูแล้วน่าจะสนุก หนูก็เลยลองกินสพายก่อน พอลองกินสพายแล้วก็ขึ้นมาเป็นเบียร์ เป็นเหล้า แล้วก็ตามด้วยเหล้าขาว หลังจากนั้นมาก็กินมาเรื่อยแล้วแต่จะซื้อมากินมากช่วงเรียนม.ต้นกินเกือบทุกวัน เพื่อนมันมาหาซื้อทุกวัน” (FGC1 01/02) ส่วนนักเรียนหญิงอีกคนที่เคยอยู่โรงเรียนประจำช่วงที่เป็นนักเรียนมัธยมต้นที่ต่างจังหวัด บอกเล่าถึงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก จนกลายเป็นนักดื่มมาจนปัจจุบัน เล่าว่า “กินเหล้าครั้งแรกตอน ม. 1 พี่ๆที่หอชวน หนูก็เลยกิน พอกินแล้วมันก็สนุกดี หลังจากนั้นมาพี่ๆเขาก็รู้แล้วว่าเราเคยกิน พี่เขาก็ชวนอีก เราก็อปฏิเสธไม่ได้ เมื่อมีครั้งแรก ก็มีครั้งที่สองครั้งที่สามตามมา หลังจากนั้นก็กินมาตลอด ไม่มีงานอะไรก็กิน กินเกือบทุกวันเลยคะ” (FGC1 01/02) และผู้ปกครองที่สังเกตเห็นเด็กนักเรียนมัธยมต้นดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำบอกว่า “เดี๋ยวนี้เห็นเด็กตัวเล็กกินเหล้ากันเยอะมาก จะแอบมากินกันที่ข้างบ้านที่พ่อแม่มันไม่อยู่” (FGP1 01/02)

นักเรียนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเมื่อเรียนมัธยมปลาย มีจำนวน 5 คน (ร้อยละ 10) เพราะคิดว่าเป็นผู้ใหญ่และมีโอกาสเมื่อเพื่อนชวน นักเรียน ม 6 คนหนึ่งที่ดื่มบอกว่า “ครั้งแรกปีใหม่ปีที่แล้ว ช่วงกีฬาตอนนั้นก็ อยู่ ม 5 คิดว่าโตแล้วก็เลยดื่ม” นักเรียนอีกคนบอกว่า “กินครั้งแรกตอน ม.4 ก็เพื่อนพากันเอามากิน มีโอกาสก็เลยลองดู” (FGC4 01/02)

จะเห็นว่าเด็กนักเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อย โดยเริ่มดื่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา และจะดื่มเพิ่มมากขึ้นเมื่อเข้าเรียนในชั้นมัธยมต้น ทั้งปริมาณการดื่มและความถี่ของการดื่ม แต่มีนักเรียนเพียงเล็กน้อยที่เริ่มดื่มเมื่อเรียนมัธยมปลาย

1.3 การเป็นนักดื่มอย่างเต็มตัว “การดื่มครั้งแรกยากแต่ครั้งต่อมาจะง่ายขึ้น”

การตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกของนักเรียนเป็นเรื่องยาก จากที่เห็นคนอื่นเมาแล้วทรมาน อาเจียน ปวดศีรษะ กลัวพ่อแม่เสียใจ รู้ว่ามันไม่ดีต่อสุขภาพ แต่เมื่อถูกชวนบ่อยเข้า ด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น ความเป็นเพื่อนกัน เป็นพี่น้องกัน บวกกับความอยากรู้อยากลอง และอยู่ในสถานที่ที่สามารถดื่มได้โดยไม่มีใครรู้ ใครเห็น ทำให้ลองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในครั้งแรก นักเรียนหญิงคนหนึ่งที่เคยเป็นนักเรียนประจำ และแอบดื่มในห้องพักของโรงเรียน เมื่อครั้งเรียนมัธยมต้นที่ต่างจังหวัด เล่าถึงประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกว่า “ครั้งแรกพี่ๆที่หอชวน หนูก็ไม่กล้ากิน เพราะว่าเห็นพี่เมาแล้วอ้วก มันทรมาน หนูกลัวมา พี่ๆก็บอกว่าไม่เป็นไรมาแล้วเดี๋ยวก็หาย เราเป็นพี่น้องกันต้องกินด้วยกันซิ แค่นี้เองกินไม่ได้หรือ หนูก็เลยกิน พอกินแล้วมันก็สนุกดี เมาเหมือนกันแต่ไม่อ้วก” (FGC1 01/03)

หลังจากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก บางคนคิดใจในรสชาติ ดื่มแล้วเกิดความสนุกสนาน ดื่มแล้วไม่มีใครห้าม หรือดื่มแล้วผู้ปกครองไม่รู้ ทำให้การตัดสินใจดื่มในครั้งต่อมา

ง่ายขึ้น เมื่อดื่มแล้วขาดความยับยั้งชั่งใจ ดื่มต่อมาเรื่อยๆ และบ่อยครั้งขึ้น “ครั้งแรกพี่ที่หอชวนหนูก็ไม่กล้า พอกินแล้วมันก็สนุกดี หลังจากนั้นมาพี่เขาก็รู้แล้วว่าเราเคยกิน พี่เขาก็ชวนอีก เราก็ปฏิเสธไม่ได้ เมื่อมีครั้งแรก ก็มีครั้งสองที่สามตามมา หลังจากนั้นก็กินมาตลอด ไม่มีงานอะไรก็กินกินเกือบทุกวันเลยคะ” (FGC1 01/03) สอดคล้องกับนักเรียนชายอีกคนที่ดื่มเป็นประจำในหมู่บ้านบอกว่า “ครั้งแรกก็แค่ทดลองกินดู แต่พอกินแล้วมันสนุกก็ชวนกันกินมาเรื่อย” (IDS3 01/03)

สรุปได้ว่าการตัดสินใจดื่มครั้งแรกของนักเรียนอาจจะยาก หลังจากดื่มครั้งแรกนักเรียนมักติดใจ เพราะดื่มแล้วสนุกสนาน ดื่มแล้วไม่มีคนรู้เห็น เลยทำให้การดื่มครั้งต่อมายง่ายขึ้น และดื่มเรื่อยมา

1.4 การรวมกลุ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน

นักเรียนจะมีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวกับการเรียน และไม่เกี่ยวกับการเรียน เช่น งานประเพณี งานบุญ งานศพ งานสำคัญต่างๆ และการรวมกลุ่มของนักเรียนมัธยมปลายแต่ละครั้งมักมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย ลักษณะของกลุ่มที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้แก่

1.4.1 นักเรียนชายชวนกันดื่มประจำในชุมชน

นักเรียนชายในชุมชนรวมกลุ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำในตอนเย็นหลังเลิกเรียน และวันหยุดเสาร์อาทิตย์ โดยดื่มกันเป็นประจำสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง มีทั้งเพื่อนวัยเดียวกัน เพื่อนรุ่นพี่ ทั้งที่เรียนหนังสือที่โรงเรียนและไม่ได้เรียนหนังสือ และมีบางคนทำงานมีรายได้แล้ว นักเรียนชายคนหนึ่งที่มีพ่อเป็นผู้ใหญ่บ้านและดื่มประจำกับเพื่อนในชุมชน เล่าว่า “ผมกินเหล้าบ่อยมากเกือบทุกวัน กินเหล้าขาวผสมพวกกระทิงแดงบ้าง เหล้าสีบ้าง ส่วนใหญ่ผมจะกินเหล้ากับเพื่อน และพี่ๆที่แถวบ้าน ไม่ได้กินกับเพื่อนในห้องหรอกครับเพราะบ้านผมอยู่ไกล” (IDS6 01/04) นักเรียนชายคนหนึ่งที่เคยจ้างจะมีบทบาทเป็นผู้นำกลุ่มเพื่อนนักเรียนในห้องบอกว่า “ผมจะกินเหล้ากับกลุ่มเพื่อนๆที่แถวบ้าน กินกันทีก็มีประมาณ 7-8 คนครับ เป็นเพื่อนแถวบ้านครับ บางคนก็ทำงานมีเงินเดือนแล้ว ส่วนใหญ่ก็กินหลังเลิกเรียนและก็เสาร์อาทิตย์” (IDS3 01/04)

นักเรียนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หนึ่งในนั้นมีนักเรียนชั้นมัธยมปลายร่วมด้วย โดยจะดื่มกันเป็นประจำในช่วงเย็นหลังเลิกเรียนและวันหยุดเสาร์อาทิตย์

1.4.2 การแอบดื่มของกลุ่มนักเรียนหญิง

การรวมกลุ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนหญิง ส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มกัน 7-10 คน มักเป็นกลุ่มเพื่อนที่อยู่ในห้องเรียนเดียวกันที่สนิทสนมกัน เพราะเป็นผู้หญิงด้วยกันดูแลกันง่าย ไม่วุ่นวายเหมือนร่วมดื่มกับนักเรียนชาย และนักเรียนชายเวลาดื่มแล้วไม่ช่วยจ่าย

ค่าเครื่องดื่ม นักเรียนหญิงจะรวมกลุ่มนัดสังสรรค์ดื่มกันเป็นประจำ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และดื่มในปริมาณไม่มาก ส่วนในโอกาสพิเศษต่างๆ มักจะดื่มจนเมา นักเรียนหญิงคนหนึ่งที่ตั้งใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำบอกว่า “ส่วนมากหนูกินแต่ในกลุ่มหนูค่ะ มี 6 คน แล้วก็จะมีเพื่อนคนละห้องมากินด้วย บางครั้งเป็นแปดคนอะไรอย่างนี้ พวกหนูกินหมดทุกอย่างเหล้าขาวก็กิน หงส์ทองก็กิน กินเพียวๆเลย แต่บางคนก็กินไม่มาก แต่ถ้าเป็นโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิดเพื่อน หรือปีใหม่ จะเอาหนักๆเลย” (FGC1 01/04)

การดื่มส่วนใหญ่จะแอบดื่มไม่ให้ผู้ปกครองเห็น “เวลาากินก็กินตอนกลางคืน เพราะตอนกลางวันมันก็ประเจิดประเจ้อไปคะ และก็ไม่มีเวลา เพราะจะต้องมาเรียนอะไรอย่างนี้คะ ถ้ากินตอนกลางวันผู้ใหญ่ชี้รถไปมา เพื่อนอาจจะพูดให้ได้ ตอนกลางคืนเพื่อนไม่เห็น เพื่อนก็ไม่พูดอะไร” (FGC4 01/04)

แต่ก็มีผู้ปกครองที่รู้ว่าบุตรหลานตัวเองดื่มและห้ามปรามไม่ให้ดื่ม นักเรียนหญิงคนหนึ่งที่อยู่กับตายายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำบอกว่า “เวลาากินเหล้าตายายก็มักจะเห็นเรากิน แต่แกก็รู้เพราะแกลุกขึ้นมาเปิดประตูให้ทุกวัน แกก็บอกว่าอย่ากินมาก กินแล้วให้รู้จักตัวเอง กินแล้วอย่าให้เมา กินแล้วรู้จักว่าเป็นยังไง” (FGC1 014/04) นักเรียนหญิงคนหนึ่งที่ทำทางเรียบร้อบบอกว่า “พ่อกับแม่ก็รู้ว่าหนูดื่ม พอเพื่อนถามว่าจะออกไปไหน ไปบ้านเพื่อน ไปทำอะไร ก็บอกเพื่อนไปตรง ๆ แต่ตากับยายไม่รู้ เพราะถ้ารู้คงไม่ให้ออกไปไหน” (FGC3 014/04) นักเรียนหญิงคนหนึ่งทำทางเรียบร้อบบอกว่า “พ่อแม่ไม่รู้ที่หนูดื่ม ถ้ารู้ก็คงโดนดุแน่เลย” (FGC1 01/04)

นักเรียนหญิงจะมีการรวมกลุ่มกันระหว่างเพื่อนสนิทกลุ่มเล็กๆ จะชวนกันดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง และจะดื่มกันพอประมาณไม่ถึงกับเมา แต่ถ้ามีโอกาสพิเศษมักดื่มหนักจนเมา การดื่มแต่ละครั้งจะแอบดื่มไม่ให้ผู้ปกครองรู้

1.4.3 การสังสรรค์ของเพื่อนๆร่วมชั้น

การรวมกลุ่มของเพื่อนๆนักเรียนในห้องเรียนทั้งชายและหญิง จะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมทางการเรียน และกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน ซึ่งบางครั้งหลังจากการทำกิจกรรมเสร็จก็มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนการรวมกลุ่มสังสรรค์ของเพื่อนๆร่วมชั้นมักเป็นการรวมกลุ่มของทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มักพบในโอกาสพิเศษ เช่น วันปีใหม่ ที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังสรรค์ด้วยในช่วงหัวค่ำ ที่นักเรียนยังไม่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วันเกิดของเพื่อนในชั้นเรียน การทำบุญบ้าน งานประเพณีต่างๆ จะดื่มกันในปริมาณที่ไม่มากนัก

นักเรียนชายคนหนึ่งบอกว่า “ถ้าทำงานอยู่ก็ไม่กินก็ทำแต่งงาน แต่ว่าถ้าจะชวนกันไปกินแบบนี้ไม่มีครับ ไปเจอกันด้วยความบังเอิญบ้าง มันก็ไม่บ่อยครับ และกินไม่ถึงเม้าด้วยครับ

เพราะว่าไม่ใช่พวกกินเมา ประมาณ กลมสองกลม กินกันทั้งห้องเลยก็เกือบสี่สิบคน” (FGC4 01/04)
 “ในห้องก็จะมีการสังสรรค์กันตามโอกาสพิเศษ อย่างเช่นงานวันเกิดเพื่อนในห้อง ก็จะมากันเยอะ บางคนก็กิน บางคนก็ไม่กิน” (FGC3 01/04)

นักเรียนในห้องทั้งชายและหญิง จะรวมกลุ่มสังสรรค์ และดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์กันในบางโอกาส เช่น หลังทำกิจกรรมกลุ่ม โอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด ซึ่งมักดื่มกันเพียง เล็กน้อย

โดยสรุปจะพบการรวมกลุ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมมี 3 ลักษณะ คือการรวมของนักเรียนชายที่จะชวนกันดื่มประจำในชุมชน การแอบดื่มของกลุ่มนักเรียนหญิง และการสังสรรค์ของเพื่อนๆร่วมชั้น

1.5 ช่วงเวลาที่นักเรียนมักดื่ม “ดื่มตอนกลางคืนผู้ใหญ่ไม่เห็น”

หลังเลิกเรียนในตอนเย็น เป็นเวลาที่นักเรียนมีเวลาว่าง เนื่องจากหลังเลิกเรียนเป็นช่วงที่ไม่มีกิจกรรมอื่น หรือช่วยงานบ้านในครอบครัวเสร็จแล้วออกมาหาเพื่อน นักเรียนบางคนหลังเลิกเรียนยังกลับไม่ถึงบ้าน แต่จะไปรวมกลุ่มกับเพื่อนก่อนและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงค่ำไปถึง ดึก เพราะรู้สึกว่ารอดพ้นจากสายตาของผู้ปกครองหรือผู้อื่นที่ผ่านไปมา นักเรียนหญิงคนหนึ่งดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำเล่าว่า “พวกเราจะกินตอนกลางคืน มันสะดวกกว่า กินตอน กลางวันมันประเจิดประเจ้อไปค๊ะ และก็ไม่มีความด้วยเพราะจะต้องมาเรียนหนังสือ และถ้ากินตอน กลางวันผู้ใหญ่จู้จรดไปมา มองเห็นพวกเรากินก็พูดให้ได้ ตอนกลางคืนมันมีดมองไม่เห็น ก็ไม่พูด อะไร” (GFC1 01/05) นักเรียนส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยที่มักดื่มกันในเย็นหลังเลิกเรียน

สรุปนักเรียนนิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเย็น เพราะมีเวลาว่างและจะได้หลบ สายตาของผู้ใหญ่ และผู้คนที่ผ่านไปมา

1.6 สถานที่ดื่ม “ที่ลับตาน่าดื่มที่สุด”

สถานที่ที่นักเรียนมักดื่มบ่อยๆ จะพบว่าเป็นสถานที่ในที่ลับตา หลอดพ้นจากการสังเกต หรือ พบเห็นได้โดยง่ายของผู้อื่น การหลอดพ้นสายตาผู้ใหญ่รู้สึกว่าการดื่มได้สะดวกกว่า

1.6.1 บ้านเพื่อน

กลุ่มนักเรียนที่ดื่มเป็นประจำ ส่วนใหญ่นิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บ้านของ เพื่อน ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ได้อยู่ด้วย ทำให้ง่าย และสะดวกในการดื่ม นักเรียนหญิงคนหนึ่ง บอกว่า “อยู่บ้านคนเดียว รับผิดชอบตัวเอง ก็แบบเพื่อนมาบ้าน ก็ซื้อเบียร์มากินกันวันละถังอย่างนี้” (FGC1 01/06) นักเรียนชายอีกคนบอกว่า “ส่วนใหญ่ก็กินที่บ้านเพื่อน เพราะพ่อแม่มันไม่ค่อยอยู่ บ้าน” (FGC4 01/06)

ผู้ปกครองบางคนทราบว่าบุตรหลานของตนเองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่ได้ห้ามปรามไม่ให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบางครั้งยังได้เตรียมอาหารและเครื่องดื่มให้ด้วย นักเรียนที่ดื่มบ้าง และมีเพื่อนที่ดื่มประจำหลายรายบอกว่า “ส่วนมากก็จะกินที่บ้านเพื่อนครับ เพราะว่าบางครั้งพ่อแม่มันก็เตรียมอาหารไว้ให้ด้วยครับ” (ID2 01/06) ส่วนนักเรียนชายอีกคนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ และจะดื่มที่บ้านของเพื่อนที่ปล่อยให้บุตรหลานดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่า “ส่วนมากก็บ้านเพื่อน พ่อแม่เขาก็ไม่ว่าอะไร” (FGC2 01/06)

1.6.2 ริมโงง

พวงก้นตลิงพังริมน้ำ โงงเป็นสถานที่สาธารณะ มีลานให้ทำกิจกรรมได้หลากหลาย และตลอดแนวจะมีม้านั่งเป็นจุดๆ บางจุดมีแสงไฟส่องสว่างไม่เพียงพอ ทำให้ยากต่อการสังเกตของผู้คนที่ผ่านไปมา และไม่รู้ว่าเป็นใครบ้างที่อยู่ในกลุ่มนั้น จึงเป็นสถานที่ที่นักเรียนชอบมารวมกลุ่มกันเป็นประจำยามค่ำคืน จากการสังเกตจะพบเห็นกลุ่มนักเรียนรวมกลุ่มดื่มกันเป็นประจำตลอดแนวพวงก้นตลิงพัง ส่วนบริเวณที่ไม่มีพวงก้นตลิงพัง นักเรียนจะปลูกสร้างกระท่อมหรือเพิงที่ขายหาสำหรับเป็นที่ดื่มกัน “ส่วนมากก็ กินแถวเขื่อนอยู่ใกล้บ้านครับ แถวๆริมโงง บางทีก็ลงหาดไปเลย เพราะผมสร้างกระท่อมไว้เป็นชมรม” (ID3 01/06) นักเรียนหญิงอีกคนที่ดื่มเป็นประจำบอกว่า “บางที่เราก็กินกันที่ริมโงง มันมีค่น้อย แต่ผู้ใหญ่ผ่านไปมาไม่รู้ว่าเป็นใคร” (FGC1 01/06)

1.6.3 ร้านคาราโอเกะ

ในชุมชนมีร้านอาหารที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือร้านอาหารคาราโอเกะในหมู่บ้านจำนวนมาก บางพื้นที่ตั้งเรียงรายติดติดกัน และมีร้านคาราโอเกะหลายร้านห่างจากโรงเรียนไม่เกิน 1 กิโลเมตร และพบว่ามึนักเรียนทั้งชายและหญิงมาใช้บริการ ร้านคาราโอเกะบางร้านมีพนักงานบริการผู้หญิงไว้คอยบริการนักดื่มที่มาเที่ยว นักเรียนชายจะชอบร้านที่มีพนักงานบริการหญิงเพราะได้จับ และพูดคุย เนื่องจากร้านส่วนใหญ่จะเปิดไฟสลัวๆ และมีที่บังตาแยกแ่งสังเกตเห็นของคนผ่านไปมา นักเรียนหญิงคนหนึ่งบอกว่า “บางที่พวกเราก็กินที่ร้านคาราโอเกะนะ กินไปด้วยร้องเพลงไปด้วย คนไม่ค่อยเห็นด้วย” (FGC3 01/06) ส่วนกลุ่มนักเรียนชายที่ดื่มประจำตามร้านคาราโอเกะและจับพนักงานบริการหญิงบอกว่า “บางที่พวกเราก็กินที่ร้านคาราโอเกะ มันมีค่นดี และมีสาวๆให้จับด้วย มีสุราก็ต้องมีนารีครับ” (FGC4 01/06)

1.6.4 ร้านเหล้าปั่น

ร้านเหล้าปั่นเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่นักเรียนนิยมไปนั่งดื่มกินกัน ด้วยเหล้าปั่นเป็นเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์กับน้ำผลไม้และน้ำแข็งปั่น มีความหลากหลายให้เลือกดื่ม และเป็นประสบการณ์ใหม่ๆของนักเรียนในชนบท นอกจากนี้การจัดร้านที่ปิดบังสายตาผู้ที่ผ่านไปมาและเปิด

ให้บริการแก่นักเรียนและอยู่ไม่ห่างไกลจากโรงเรียนมากนัก ประมาณ 800 เมตร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่ดื่มนานๆครั้ง นักเรียนชายที่ทางเรียบร้อยคนหนึ่งบอกเล่าถึงการไปดื่มเหล้าปั่นว่า “เด็ดๆชอบไปกินที่ร้านเหล้าปั่น เห็นเยอะมาก มันมีหลายอย่างให้เลือก เรากินกันประมาณ เดือนละครั้งครับ ร้านมันก็อยู่ไม่ไกล ก็อยู่แถวๆปากซอย 16 นี่เองครับ” (IDS3 01/06)

นักเรียนมักดื่มกันในสถานที่ลับตา เช่น ตามที่สาธารณะ ร้านอาหาร ที่เป็นมุมที่มีคัสตัว เพราะการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นักเรียนคิดว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมสำหรับนักเรียน

1.7 การได้มาซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ “นักเรียนเรียไรเงินซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดื่มกัน”

การได้มาซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลาย เป็นการเรียไรกันในกลุ่มในแต่ละครั้งตามกำลังความสามารถในการจ่ายได้ของแต่ละคน ถ้ารู้ว่าจะมีการเลี้ยงสังสรรค์และดื่มกินกัน เช่น วันปีใหม่ วันจบการศึกษา นักเรียนจะรวบรวมเงินกองกลางของห้องเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายซื้ออาหารและเครื่องดื่ม โดยนักเรียนบางคนจะเก็บออมเงินไว้บางส่วนจากค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองจ่ายให้ หรือขอผู้ปกครองเพิ่ม ส่วนในกรณีงานสังสรรค์ในโอกาสพิเศษ เช่น งานวันเกิด ของเจ้าของงาน หรืองานบุญประเพณี งานบุญประจำบ้านของเพื่อนแต่ละคน พบว่าคนที่เป็นเจ้าของงาน หรือเจ้าของบ้านจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย โดยได้รับการสนับสนุนจากทางครอบครัว ในการเตรียมอาหารและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ให้ นักเรียนบอกว่า “เวลากินเหล้านี้ก็ออกเงินกัน มีบางคนออกมาก บางคนออกน้อยครับ แล้วแต่ศรัทธาครับ ออกมากก็เมามาก แต่ส่วนใหญ่ก็เท่า ๆ กันแหละ ก็แล้วแต่ อย่างมีงานบุญประจำบ้านที่หนึ่งเราก็จะไปกินที่บ้านของเพื่อน ซึ่งที่บ้านมันก็เตรียมเลี้ยงคนอื่นอยู่แล้ว อย่างเพื่อนของพ่อมันหรือคนแถวๆบ้านนั่นแหละครับ” (FGC4 01/07)

สภาพการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนโดยสรุป นักเรียนมัธยมปลายเกือบทั้งหมดเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยดื่มครั้งแรกตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ส่วนชั้นมัธยมต้นเป็นช่วงที่นักเรียนจะทดลองดื่มมากที่สุด และดื่มในปริมาณที่มาก และถี่ขึ้น มีบางส่วนที่เริ่มดื่มเมื่อเรียนมัธยมปลาย เมื่อได้ตัดสินใจดื่มครั้งแรกแล้วการดื่มในครั้งต่อไปจะง่ายขึ้นและดื่มบ่อยขึ้น จะดื่มกันในตอนเย็นหลังเลิกเรียน และดื่มในที่ลับตาหรือมีคัสตัว โดยเรียไรค่าใช้จ่ายซื้อเครื่องดื่มกัน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมต้นประกอบด้วยหลายอย่าง ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านตัวเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งอธิบายดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน ได้แก่

2.1.1 ค่านิยม

2.1.1.1 เป็นลูกผู้ชายต้องค้มเหล็ก

ในสังคมผู้ชายด้วยกัน การค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์เป็นการแสดงความ เป็นลูกผู้ชาย และบ่งบอกว่าเป็นลักษณะนิสัยของผู้ชายที่ต้องค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์ หากใครไม่ ค้มจะถูกดูแคลนว่าไม่เป็นชายชาติตรี จากค่านิยมดังกล่าวทำให้นักเรียนต้องค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์ เพื่อจะได้แสดงความเป็นชาย นักเรียนชายคนหนึ่งที่ต้องค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์มาตั้งแต่เด็กบอกว่า “เป็นลูกผู้ชายต้องกินเหล้า ถ้าไม่กินเขาก็ว่าเป็นตุ๊ด” (ID6 02/01) นักเรียนชายอีกคนที่อยู่ในกลุ่ม เพื่อนนักเรียนที่ค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์บอกว่า “เป็นลูกผู้ชายต้องกินเหล้า มันเป็นลักษณะของ ลูกผู้ชาย” (FGC4 02/01)

2.1.1.2 ค้มเพราะอยากเลียนแบบคนในครอบครัวและรุ่นพี่

พฤติกรรมการค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์ของครอบครัว มีผลต่อพฤติกรรม การค้มของนักเรียน พบว่านักเรียนที่ยังไม่เคยค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์ เมื่อเห็นบุคคลในครอบครัว เพื่อน หรือ รุ่นพี่ค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์ ก็เกิดความรู้สึกที่อยากค้มบ้าง อยากรู้จัก อยากลอง หรือ ด้วยความรู้สึกที่ว่าเป็นผู้ใหญ่ หรือ ค้มแล้วเท่ จึงเกิดพฤติกรรมลอกเลียนแบบและค้มตาม นักเรียน หญิงคนหนึ่งพบเห็นพ่อแม่ค้มเป็นประจำในครอบครัวเกิดความรู้สึกอยากค้มบอกว่า “บางทีเรา เห็นพ่อกับแม่กิน แล้วสนุกเฮฮา เราก็อยากกินบ้าง อยากสนุกบ้าง” (FGC2 02/01) นักเรียนชายคน หนึ่งที่ค้มมานานครั้ง ค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์จากที่เห็นผู้ใหญ่ค้มกันแล้วอยากลองค้ม “เห็นผู้ใหญ่กิน แล้วก็อยากลองกินค้ม ว่าทำไมผู้ใหญ่ถึงค้มกัน” (FGC2 02/01) นักเรียนหญิงคนหนึ่ง ที่เห็นเพื่อน นักเรียนชายโดดเรียนไปค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์ก็รู้สึกอยากลอง “ตอนแรกก็เห็นพวกผู้ชายมันกิน ก็เลยอยากจะลองดู ก็เลยโดดเรียนออกไปกินนอกโรงเรียนคะ” (FGC3 02/01)

2.1.2 ความเชื่อ “การค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์ทำให้ร่างกายแข็งแรง”

ความเชื่อเกี่ยวกับการค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์ของครอบครัวมีผลต่อพฤติกรรม การค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์ โดยที่ครอบครัวเชื่อว่าการค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์เพียงเล็กน้อยจะ กระตุ้นการทำงานของร่างกาย ให้ทำงานได้ดีขึ้น เพราะแอลกอฮอล์มีสรรพคุณทางยา นักเรียนชาย คนหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ค้มเครื่องค้มแอลกอฮอล์บอกว่าการค้มครั้งแรกเพราะพ่อให้ค้ม “พ่อเขาให้กินนิดหน่อยพอเป็นยา กินข้าวแซบนะ กินข้าวได้เยอะ มีแรงทำงาน ละลายไขมันด้วย ครับ” (FGC2 02/01) นักเรียนชายคนหนึ่งที่ไม่ค่อยค้มบอกว่า “กินครั้งแรกก็ตอน ป.5 ป.6 ที่กิน เขากินเป็นยา กินแบบ ชิม ๆ เท่านั้นเอง” (FGC4 02/01)

2.1.3 ทักษะคดี

2.1.3.1 เป็นผู้ใหญ่แล้วตีหม้อได้

ในสังคมทั่วไปยอมรับพฤติกรรมการตีหม้อเครื่องตีหม้อแอลกอฮอล์ของผู้ใหญ่ว่าเป็นเรื่องปกติ เป็นการสังสรรค์ ซึ่งเด็กนักเรียนรับรู้ได้ดังเช่นที่มักมีคำพูดที่ว่า “เป็นผู้ใหญ่แล้วค่อยตี” ดังนั้นนักเรียนคิดว่า การตีหม้อเครื่องตีหม้อแอลกอฮอล์เป็นการแสดงตัวตนว่าเป็นผู้ใหญ่ “ผมว่าผู้หญิงที่ตีหม้อแล้วน่าจะเป็นสัญลักษณ์บอกว่าเป็นสาวแล้วนะ เป็นสังคมผู้ใหญ่ เป็นการแสดงตัวตนออกมา และเด็กผู้ชายก็แสดงว่าตัวเองเป็นผู้ใหญ่ ต้องกินเหล้า” (BSR 02/01) นักเรียนชายอีกคนที่ตีหม้อหนักมากบอกว่า “การกินเหล้ามันเหมือนเป็นการแสดงตัวตนว่าเราโตแล้วนะ เรากินเหล้าได้นะ เรากินเป็นนะ มันเหมือนจะบอกให้คนอื่นรู้ว่าเราโตแล้วนะ” (ID5 02/01)

2.1.3.2 ตีหม้อแล้วทำให้อูเท่

นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการตีหม้อเครื่องตีหม้อแอลกอฮอล์ ที่ว่าการตีหม้อเครื่องตีหม้อแอลกอฮอล์ทำให้ตัวเองดูดี มีเสน่ห์ และดึงดูดความสนใจจากบุคคลรอบข้างและเพศตรงข้าม เวลาตีหม้อแล้วมีคนมอง ทำให้รู้สึกเท่ นักเรียนหญิงที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม และตีหม้อบ่อยๆบอกว่า เวลาตีหม้อทำให้รู้สึกที่ตัวเองเป็นที่น่าสนใจ “กินแล้วทำให้ตัวเองดูเซ็กซี่ขึ้นคะตามันเซ็กซี่ขึ้น” (FGC3 02/01) นักเรียนชายที่ตีหม้อประจำบอกว่า “กินเหล้าแล้วทำให้ดูเท่ห้ครับ เวลาสาวๆมอง” (FGC2 02/01)

2.1.4 ความรู้ “ไม่รู้โทษของมันว่ารุนแรงแค่ไหน แค่อยากตีหม้อ”

การศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของเครื่องตีหม้อแอลกอฮอล์ยังไม่ครบถ้วน นักเรียนรู้ว่าโทษและพิษภัยแค่ทำให้เกิดแก่ร่างกายเพียงบางอย่าง เช่น โรคตับและกระเพาะอาหาร มะเร็ง ร่างกายอ่อนแอ ปวดหัว วิงเวียนเท่านั้น ซึ่งโทษของเครื่องตีหม้อแอลกอฮอล์ไม่ใช่แค่กระทบต่อสุขภาพร่างกายเพียงเท่านั้น นักเรียนที่ตีหม้อประจำและเคยเข้าค่ายและได้รับการอบรมเกี่ยวกับโทษและพิษภัยว่า “ตีหม้อตอนแรกไม่รู้หรอกว่ามันจะเกิดอะไร มีผลเสียอย่างไร ก็แค่สนุก ตีหม้อกันเรื่อยๆ จนมาเข้าค่ายอบรมนี่ถึงได้รู้โทษและพิษภัยของมัน” (FGC3 02/01) ผู้นำนักเรียนบอกว่า “นักเรียนไม่ค่อยรู้เรื่องโทษของเหล้านะว่ามันรุนแรงแค่ไหน เด็กตีหม้อกันเพียงแค่อยากสนุก อยากเท่ หรืออยากตีหม้อเฉยๆ” (BSR 02/01) จากการสนทนากลุ่มผู้ปกครองก็มีความเห็นเช่นเดียวกันกับนักเรียนผู้ปกครองส่วนใหญ่บอกว่า “นักเรียนไม่ค่อยรู้เรื่องโทษของเหล้าว่าเป็นอันตรายแค่ไหน” (FGP1&2 02/01)

2.1.5 การรับรู้

2.1.5.1 อยากรู้ อยากลองรสชาติของเหล้า

นักเรียนมัธยมปลายส่วนใหญ่บอกว่าตีหม้อเครื่องตีหม้อแอลกอฮอล์เพราะอยากลองประสบการณ์ใหม่ๆ ให้ตัวเอง และอยากรู้จักรสชาติของเครื่องตีหม้อแอลกอฮอล์ว่ามีรสชาติ

อย่างไร อยากลองเมาดูว่าเมาแล้วจะเป็นอย่างไร นักเรียนหญิงคนหนึ่งที่ตั้งใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ บอกเล่าถึงประสบการณ์ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก เกิดจากความอยากลองดื่ม “กินครั้งแรกก็ตอนวันเกิดตัวเองนี่แหละคะ อยากลองมั้งนะ เห็นเขากินดูแล้วน่าจะสนุก ก็เลยลองกินสพาย” (FGC1 02/01) ส่วนนักเรียนชายที่ตั้งใจประจำคนหนึ่งบอกว่า “อยากลองเมาดู อยากรู้ว่าเมาแล้วจะเป็นอย่างไร” (FGC2 02/01) นักเรียนหญิงอีกคนที่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาทุกประเภทบอกว่า “หนูกินทุกอย่าง แรกๆก็กินสพายต่อมาเป็นเบียร์ เหล้าสี หรือเหล้าขาวก็กิน อยากรู้ว่ารสชาติเป็นอย่างไร” (FGC1 02/01)

2.1.5.2 ดื่มแล้วทำให้มีเพื่อนมาก

ในสังคมเพื่อน โดยเฉพาะนักเรียนชาย การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการแสดงถึงความเป็นพรรคพวกเดียวกัน และเป็นการสร้างสัมพันธภาพภายในกลุ่ม เพื่อนจึงต้องมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับเพื่อน และต้องการยอมรับของกลุ่มเพื่อน คนที่ตั้งใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงมีเพื่อนมาก นักเรียนชายคนหนึ่งบอกเล่าว่า เขาเป็นน้องชายคนเล็กของบ้าน มีพี่ชาย 5 คน เขาเป็นคนที่เรียบร้อย และมีหน้าที่คอยทำงานบ้านช่วยพ่อแม่ ส่วนพี่ชายจะเป็นคนที่มีเพื่อนมาก ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน พี่ชายจะเที่ยวและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับกลุ่มเพื่อนเป็นประจำ เขาเคยขอไปกับพี่ด้วยแต่จะถูกปฏิเสธบ่อยๆ เขาอยากมีเพื่อนบ้าง และเมื่อมีโอกาสเข้ากลุ่มเพื่อนของพี่ชายที่วัยไล่เลี่ยกัน เขาจึงลองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ “ตอนนั้นอยากมีเพื่อน เห็นพี่ชายเป็นคนมีเพื่อนเยอะก็เลยอยากเป็นอย่างพี่มั้ง ก็ไปแอบกินเหล้ากับกลุ่มเพื่อนของพี่ชาย ตอนนั้นกินกันที่ทุ่งนาของเพื่อนอีกคน พี่ชายไม่ได้ไปด้วย เราก็กินเหล้าขาวผสมกระทิงแดง กินก็ไม่มากหรอก แต่กินแล้วเมาหนักหัวมากเลย” (IDS5 02/01)

2.1.5.3 การดื่มช่วยสร้างความสนุกสนาน

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพียงเล็กน้อยจะกระตุ้นร่างกาย และสมอง จากประสบการณ์ที่นักเรียนได้พบเห็นคนที่ดื่มแล้วมีความสุขสนุกสนานเฮฮา หรือจากที่นักเรียนดื่มแล้วเกิดความสุขสนุกสนาน และเกิดคิดใจทำให้อยากดื่มเรื่อยมา นักเรียนหลายคนบอกว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องดื่มให้เมา ถ้าไม่เมาก็ไม่สนุก นักเรียนชายคนหนึ่งที่ตั้งใจเป็นประจำ และมักดื่มจนเมาบอกว่า “ถ้ามีงาน ไม่มีเหล้า ไม่มีเบียร์ มันก็ไม่สนุก มันไม่เหมือนเทศกาล ก็เวลาเมาแล้วทำอะไรก็สนุกไปหมด พุดอะไรก็สนุกไปหมด มันร่าเริง” (FGC2 02/01) ส่วนนักเรียนชายอีกคนที่เป็นักเรียนดื่มเช่นกันบอกว่า “เวลากินต้องกินให้เมา รีบกินรีบเมา เมาแล้วมันสนุก ได้เดิน ได้ร้องมันสนุก” (FGC2 02/01)

2.1.5.4 การดื่มช่วยทำให้กล้าแสดงออก

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้นักคลิกเปลี่ยน ปกติเป็นคนที่มีบุคลิกเงียบๆ จี๋อาย ไม่ค่อยพูด แต่เมื่อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วทำให้เกิดความกล้าที่จะทำสิ่งต่างๆ ตามมา กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าทำ เช่น เดินรื้อหน้าเวทีหมอรา กล้าจีบสาว กล้าร้องเพลง “กินแล้วทำอะไรก็แบบไม่อายนะครับ ทำอะไรก็กล้าพูดกล้าทำ เจอผู้หญิงก็กล้า กล้าที่จะเข้าไปจีบนะครับ” (FGC4 02/01) นักเรียนชายคนหนึ่งที่ดื่มประจำบอกว่า “ส่วนมากถ้าไม่กินเหล้าก็จะไม่กล้าทำ ไม่กล้าเดิน แต่พอกินแล้วมันไม่อาย หน้าเวทีหมอราซึ่งก็เดินได้” (IDS6 02/01)

2.1.5.5 ดื่มเพื่อลืมปัญหา

เมื่อนักเรียนเจอปัญหา โดยเฉพาะเรื่องความรัก นักเรียนส่วนใหญ่บอกว่า บุคคลแรกที่คิดถึงคือเพื่อน และจะชวนกันไปดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนแล้วค่อยปรึกษา “เวลาเราอกหักนี่ สิ่งแรกที่เราคิดถึงคือเพื่อน เมื่อเราไปหาเพื่อน เพื่อนก็จะบอกว่าไปกินเหล้าก่อนแล้วค่อยว่ากัน เพื่อนจะบอกทุกอย่างเลยว่าต้องทำยังไง พอเมาแล้วเราก็ลืม” (BSR 02/01)

สรุป ปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้นักเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เกิดจากนักเรียนอยากรู้อยากลองรสชาติของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อยากรมีเพื่อน อยากรเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม บางส่วนเกิดจากที่ผู้ใหญ่ให้ดื่ม บุคคลในครอบครัวให้ดื่ม หรือเชื่อว่าดื่มแล้วเป็นผู้ใหญ่ เป็นลักษณะของลูกผู้ชายที่ต้องดื่ม ดื่มแล้วเท่หู้ดมีเสน่ห์ สนุกสนานและกล้าแสดงออก หรือดื่มเพื่อลืมปัญหาบางอย่าง

2.2 ปัจจัยด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ที่มีผลต่อการดื่มของนักเรียน เพราะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความหลากหลาย ได้แก่ เบียร์ที่นักเรียนชายนิยมดื่มเพราะดื่มง่าย ไม่ยุ่งยากในการหาเครื่องดื่มอื่นมาผสม มีรสชาติดี และบางยี่ห้อราคาถูก ส่วนสเปย์ที่นักเรียนหญิงนิยมดื่มเพราะดื่มง่ายรสชาติไม่ขม และยังมีสุราคลื่น ที่นักเรียนบางกลุ่มนิยมดื่มเพราะชอบใจรสชาติ และเหล้าขาวที่นักเรียนบางกลุ่มนิยมเพราะราคาถูก และรูปแบบการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและนักเรียนมากขึ้น เช่น เหล้าปั่น ที่เป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับนักเรียน และมีรสชาติดี มีความหลากหลาย เป็นอีกชนิดหนึ่งที่นักเรียนนิยมดื่มกัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า มีร้านค้าในหมู่บ้านขายเหล้าขาวโดยการแบ่งใส่ขวดผสมกระติงแดงขายให้แก่นักเรียน หรือที่เรียกกันในหมู่นักดื่มว่า “น้อยทิง” และจากการศึกษาพบว่ามึนักเรียนทั้งหญิงและชายดื่มเหล้าขาวผสมกระติงแดงและดื่มประจำ นักเรียนชายที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำกับกลุ่มวัยรุ่นในหมู่บ้านบอกว่า “ผมชอบกินเหล้าขาวผสมพวกกระติงแดงมากกว่า เพราะว่ากินแล้วไม่เมาค้ำง และก็ไม่ต้องปวดหัวด้วย และมันก็ถูกดี เมาเร็วด้วย ส่วนใหญ่แล้วบ้านก็กินแบบนี้” (IDS6 02/02) นักเรียนชายอีกคนที่ดื่ม

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำจะนิยมดื่มเหล้าขาวผสมเครื่องดื่มชูกำลัง “ส่วนใหญ่จะกินเหล้าขาวผสมกระเทียมแดง เพราะราคาถูกและทำให้มาได้เร็ว กินแล้วไม่มีอาการเมาค้างด้วย” (FGC2 02/02) ส่วนนักเรียนหญิงที่ดื่มหนักมากเมื่อเรียนมัธยมต้นบอกว่า “ตอนแรกๆอยู่ที่หอก็กินแต่เหล้าขาว หลังๆมาๆไม่ไหว มันเมาหนักมาก ตอนนี่เลยเปลี่ยนมากินเหล้า หรือเบียร์แทน” (FGC1 02/02)

ส่วนนักเรียนที่ดื่มมานานครั้งเมื่อมีโอกาส หรือเมื่อมีงานหรือเทศกาลต่าง จะดื่มเหล้า เช่น หงส์ทอง แบบผสมน้ำหรือโซดา และดื่มเบียร์เป็นบางครั้ง เพราะมีกำลังในการซื้อ หรือผู้ปกครองเตรียมไว้ให้ นักเรียนชายคนหนึ่งเล่าว่า “พวกเราชอบกินเบียร์กันมากกว่า เพราะกินแล้วมันเมาเลย” (FGC4 02/02) ส่วนนักเรียนหญิงที่ดื่มแบบนานครั้งจะดื่มสไปรท์ หรือเบียร์ นักเรียนหญิงคนหนึ่งที่ดื่มมานานครั้งบอกว่า “ผู้หญิงส่วนใหญ่ก็ดื่มสไปรท์กัน หรือไม่ก็ดื่มเหล้าผสมน้ำอัดลมมันดื่มง่ายดี” (FGC3 02/02)

สรุป ด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีความหลากหลาย ทั้งรูปแบบและรสชาติ ราคา และการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของผู้ค้า ทำให้นักเรียนหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่ายและดื่มได้สะดวกขึ้น

2.3 ปัจจัยด้านครอบครัว

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อม ที่มีพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักเรียนต้องอยู่ตามลำพัง การแสดงอารมณ์ในครอบครัว การบังคับควบคุมที่เกินพอดี การไม่มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว และเจตคติของพ่อแม่ต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้เกิดพฤติกรรมการดื่มของนักเรียน

2.3.1 ยอมรับว่าการดื่มของครอบครัวเป็นเรื่องปกติ

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของพ่อ แม่หรือบุคคลในครอบครัวนั้น นักเรียนคิดว่าเป็นเรื่องปกติวิสัยที่ผู้ใหญ่จะดื่มได้ เนื่องจากผู้ใหญ่เป็นผู้ที่หารายได้ได้เอง ผู้ใหญ่เป็นวัยที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์มากกว่าเด็กวัยรุ่น ดื่มแล้วไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาทเหมือนวัยรุ่น และการดื่มของผู้ใหญ่บางคนเป็นการดื่มเพื่อผ่อนคลายหลังจากทำงานหนักมาทั้งวัน หรือเป็นการสังสรรค์ในหมู่ญาติพี่น้องด้วยกัน นักเรียนชายคนหนึ่งบอกว่า “ที่พ่อกินเหล้าผมก็ไม่ได้คิดว่าเป็นปัญหาอะไรนะ แกเป็นผู้ใหญ่ เป็นเงินของพ่อเอง และพ่อหาเงินได้เอง” (FGC4 02/03) ส่วนนักเรียนหญิงอีกคนที่เห็นผู้ปกครองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำบอกว่า “ที่พ่อแม่กินเหล้าหนูว่าก็ไม่เป็นไร เพราะแกกินแกเ็น้อยเฉยๆ นะคะ บางทีญาติมารวมกันก็กิน” ” (FGC3 02/03)

2.3.2 บุคคลในครอบครัวเป็นตัวแบบในการดื่ม

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มพบว่า ทุกครอบครัวมีบุคคลในครอบครัวดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะพ่อ ส่วนแม่นั้นดื่มบ้างบางครั้ง และญาติที่นักเรียน

อาศัยอยู่ด้วยก็ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน นักเรียนมักพบเห็นบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ หรือบุคคลอื่นในครอบครัวดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน ทั้งที่ดื่มเองที่บ้าน หรือใช้บ้านเป็นสถานที่ให้บุคคลอื่นมาดื่ม บางครอบครัวที่อนุญาตให้ลูกหรือเด็กวัยรุ่นร่วมดื่มได้ในครอบครัว และบางครั้งก็ดื่มทั้งครอบครัว พ่อ แม่ และลูก จากที่พ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวดื่ม และเมื่อเด็กนักเรียนเห็นพ่อแม่ตนเองหรือบุคคลในครอบครัวดื่ม จะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตาม นักเรียนหญิงคนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บอกว่า “บ้านหนูเป็นแหล่งมั่วสุม กินกันทั้งบ้านทั้งพ่อ แม่ ลูกเลย พ่อแม่ก็ไม่ว่าอะไร ก็บอกว่าอย่ากินมาก กินแล้วให้รู้จักตัวเอง กินแล้วอย่าให้มา กินแล้วให้รู้จักว่าเป็นยังไง” (FGC1 02/03) นักเรียนหญิงคนหนึ่งบอกว่า “บางทีเราเห็นพ่อกับแม่กิน เราก็อยากกินบ้าง” (FGC2 02/03) ผู้นำนักเรียนที่เห็นครอบครัวอื่นดื่มกันทั้งบ้านบอกว่า “ที่ข้างบ้าน เห็นแม่กินเหล้าเก่ง กินทุกวัน ๆ ลูกก็เห็นจนชินตา เห็นเป็นเรื่องปกติ แล้วลูกก็กินตาม” (BSR 02/02)

2.3.3 ครอบครัวเชื่อว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นยา

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว เพราะครอบครัวเชื่อว่าแอลกอฮอล์มีสรรพคุณทางยา ดื่มเพื่อบำรุงร่างกาย นักเรียนชายคนหนึ่งดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่บ่อยนักแต่อยู่ในกลุ่มเพื่อนนักดื่มบอกว่า “พ่อเขาให้กินนิดหน่อยพอเป็นยา กินข้าวแซบนะ กินข้าวได้เยอะ มีแรงทำงาน ละลายไขมันด้วยครับ” (FGC2 02/03)

2.3.4 สอนบุตรหลานให้ดื่มจะได้รู้จักรสชาติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผู้ปกครองที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำคนหนึ่ง รู้จักรสชาติ และได้รับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น เคยประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ เคยปวดท้องจากการดื่มแอลกอฮอล์ ต้องการให้บุตรสาวของตนได้ทดลองดื่ม เพื่อจะได้รู้จักรสชาติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รู้ถึงการเมาว่าเป็นอย่างไร ได้ทดลองให้ลูกสาวดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บอกว่า “ผมให้ลูกสาว มั่นลองกินดู มันจะได้รู้ว่าเหล้ามันรสชาติเป็นอย่างไร ลองแล้วมันเป็นอย่างไร แล้วก็บอกมันว่า ให้มันคิดเอาว่าจะกินต่อหรือไม่ แต่มันก็กินแล้วมันก็บอกว่าขม หลังจากนั้นมันก็ไม่กินนะ” (FGC1 02/03)

2.3.5 ผู้ใหญ่ให้เด็กดื่ม

ขณะที่ครอบครัวตั้งวงดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เด็กเล็กมักมากวนหรือวนเวียนใกล้ๆ วงเหล้าในครอบครัว แล้วบุคคลในครอบครัวก็ให้เด็กเล็กดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย คุณแม่ท่านหนึ่งบอกว่า “ตอนนั้นลูกอายุได้สองขวบ น้ำชาขมมันเอานิ้วจุ่มเหล้าแล้วให้เด็กดูดเด็กมันก็ดูดมันจะไปรู้เรื่องอะไร สงสัยมันจะเมาแล้วมันก็หลับ” (FGP1 02/03) ผู้ปกครองหลายคนเล่าว่าเคย

พบเห็นแบบนี้บ่อยมาก บอกว่าบางครั้งครอบครัวให้เด็กลองดื่มเหล้าที่ผสมเจือจางมาก “พอเด็กเล็ก ว่าจะจะเป็นลูกหรือหลาน มาวนเวียนเล่นใกล้วงเหล้า พวกผู้ใหญ่ก็จะลองให้เด็กกินเหล้า แล้วก็กันหัวเราะชอบใจ” (FGP1 02/03)

2.4 ปัจจัยด้านเพื่อน

เพื่อนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียน เพราะนักเรียนเป็นช่วงวัยรุ่นที่ต้องมีเพื่อน และการเข้ากลุ่มเพื่อนต้องได้รับการยอมรับจากเพื่อน ที่มีลักษณะของกลุ่ม เอกลักษณะของกลุ่ม และพฤติกรรมของกลุ่ม ซึ่งเพื่อนมีทั้งในโรงเรียนและในชุมชน มีผลพฤติกรรมเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน

2.4.1 ปฏิเสธเพื่อนไม่ได้

ชีวิตประจำวันที่นักเรียนมัธยมต้องออกมาจากบ้านเพื่อไปโรงเรียน ทำให้การใช้ชีวิตมีความอิสระมากขึ้น ต้องคบเพื่อนใหม่ การเข้าสังคมใหม่ และเริ่มทดลองประสบการณ์ใหม่ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากของเพื่อน โดยพบว่าเพื่อนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มักจะชวนเพื่อนดื่มด้วย หรือแนะนำให้เพื่อนที่มีปัญหาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักเรียนส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่เกิดจาก “เพื่อนชวนหรือไม่ก็ชวนเพื่อนดื่ม” นักเรียนชายคนหนึ่งดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นานครั้ง เล่าถึงประสบการณ์ที่ต้องดื่มตามเพื่อนว่า “เวลาไปกับเพื่อน ถ้าไม่กินก็ยังไม่หละ เพื่อนมันชวน มันก็อยากให้กินด้วย เราก็เลยต้องกิน ขดมันไม่ได้” (IDS2 02/04) นักเรียนชายอีกคนในกลุ่มที่ดื่มบ่อยๆ บอกว่า “ถ้าเพื่อนชวนแล้วไม่กินมันไม่คือนะพี่ ก็เป็นเพื่อนกันก็ต้องกินด้วยกัน” (FGC2 02/03)

2.4.2 เพื่อนๆ ชวนกันดื่มประจำ

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน ส่วนหนึ่งเกิดจากกลุ่มเพื่อนนักเรียนที่ชวนกันดื่ม โดยพบว่าทั้งกลุ่มนักเรียนชายหรือกลุ่มนักเรียนหญิงจะชวนกันหรือนัดหมายกันดื่มเป็นประจำ นักเรียนชายคนหนึ่งที่เป็นรองหัวหน้าห้องบอกว่า “ผมจะกินเหล้ากับกลุ่มเพื่อนๆ ที่แถวบ้าน กินกันที่ก็มีประมาณ 7-8 คนครับ เป็นเพื่อนแถวบ้านครับ ส่วนใหญ่ก็ชวนกันกินหลังเลิกเรียนและก็เสาร์อาทิตย์” (IDS3 02/04) นักเรียนหญิงจะรวมกลุ่มนัดสังสรรค์ดื่มกันเป็นประจำ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ นักเรียนหญิงคนหนึ่งดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำบอกว่า “ส่วนมากกินแต่ในกลุ่มหมู่คณะ ส่วนใหญ่ก็ชวนกันกินนะเพราะเราก็รู้ว่าใครกินมั้ง” (FGC1 02/04)

กลุ่มนักเรียนที่ดื่มมานานครั้งเมื่อมีโอกาสก็จะชวนกันดื่ม นักเรียนชายคนหนึ่งบอกว่า “ถ้าจะชวนกันไปกินเหล้าไม่มีครับ ไปเจอกันด้วยความบังเอิญบ้าง มันก็ไม่บ่อยครับ และกินไม่ถึงเมาด้วยครับ เพราะว่าไม่ใช่พวกกินเมา ประมาณ กลมสองกลม กินกันทั้งห้องเลยก็เกือบบ้างคน” (FGC4 02/04)

2.4.3 ดื่มตามเพื่อน

นักเรียนเป็นช่วงวัยที่ต้องมักมีเรื่องความรักมาเกี่ยวข้อง หากความรักไม่สมหวัง นักเรียนจะมีเพื่อนคอยแนะนำในเรื่องความรัก แต่ส่วนหนึ่งพบว่าก่อนให้คำแนะนำนักเรียนมักพากันดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เสียก่อน การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนหนึ่งเกิดจากที่นักเรียนมีเพื่อนที่ดื่มแอลกอฮอล์แนะนำให้เพื่อนดื่ม นักเรียนชายคนหนึ่งที่เป็นรองหัวหน้าห้อง ที่เคยมีประสบการณ์เรื่องอกหัก และเมื่อไปขอคำแนะนำจากกลุ่มเพื่อนบอกว่า “เวลาเราอกหักนี่ สิ่งแรกที่เราคิดถึงคือเพื่อน เมื่อเราอกหักไปหาเพื่อน เพื่อนก็จะบอกว่าไปกินเหล้าก่อนแล้วค่อยว่ากัน เพื่อนมันก็จะบอกให้เราทำโน่นทำนี่ เราจะทำตามมัน มันบอกให้กินเหล้าก็กิน” (BSR 02/04)

2.5 ปัจจัยสังคม ชุมชน และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

บริบทของสังคม ชุมชน และเพื่อนบ้าน ที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ เป็นอีกปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการดื่มของนักเรียน เช่น พฤติกรรมการดื่มของคนในชุมชน การยอมรับเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนวัยรุ่นในชุมชน การชักชวนให้เด็กดื่มตาม การสังสรรค์ในชุมชน การที่ดื่มแล้วเกิดสนุกสนาน และนอกจากนี้ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม สื่อมวลชน กฎหมาย นโยบายของประเทศ ล้วนมีผลต่อพฤติกรรมการดื่มของนักเรียน

2.5.1 ผู้ใหญ่ชวนให้ดื่มด้วย

ผู้ใหญ่ในชุมชนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และตั้งวงดื่มกันในชุมชน จะชวนเด็กดื่มด้วย เพื่อจะได้มีเด็กคอยบริการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ น้ำแข็ง กับแกล้ม และคอยผสมเหล้า นักเรียนในชุมชนจึงถูกชวนให้ดื่มด้วยเป็นประจำ นักเรียนชายคนหนึ่งที่ดื่มประจำในหมู่บ้านบอกว่า “พอผู้ใหญ่แถวบ้านชวนเราดื่มด้วย ด้วยความที่เราเป็นเด็กก็ต้องมีหน้าที่คอยชงเหล้า พอเหล้าหมดก็เป็นคน ไปซื้อ และซื้อน้ำแข็ง ซื้อกลับแกล้มอะไรพวกนี้” (IDS3 02/05)

2.5.2 งานบุญประเพณีมีให้ดื่มทั้งปี

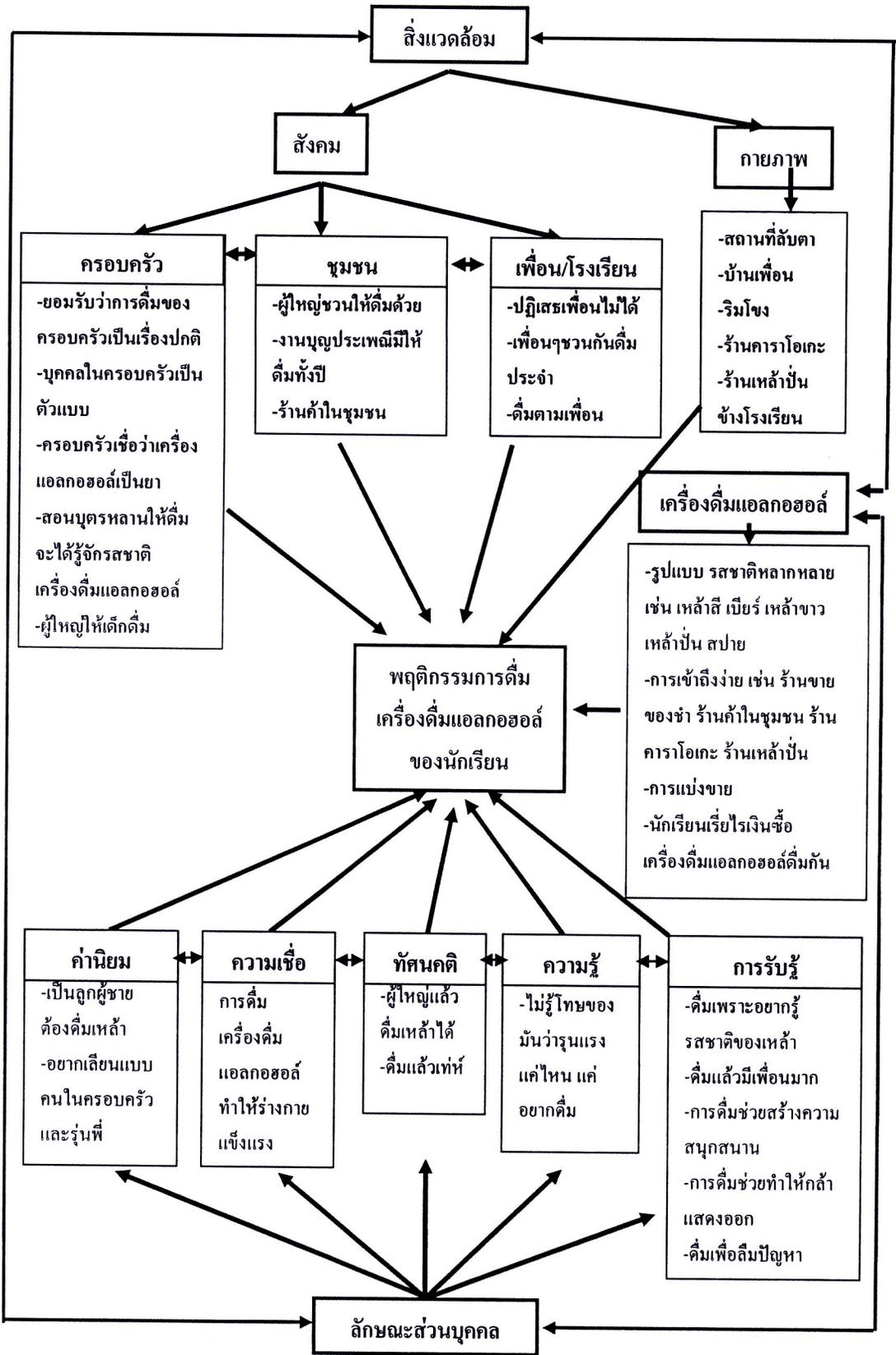
บริบทวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนอีสานที่มีตลอดทั้งปี ทำให้มีโอกาสดื่มและสังสรรค์กันบ่อยๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ งานบุญบั้งไฟประจำหมู่บ้าน งานแข่งเรือประจำหมู่บ้าน บุญเบิกบ้านแต่ละหมู่บ้าน ล้วนเป็นโอกาสให้ผู้คนในชุมชนและเพื่อนที่อยู่ต่างหมู่บ้านได้มาพบกันดื่มกินกัน ทั้งเด็ก นักเรียนและผู้ใหญ่ชายหญิง ผู้ปกครองท่านหนึ่งที่ย้ายจากภาคกลางมารับราชการที่ภาคอีสานบอกว่า “ที่นี้กินเหล้ากันบ่อยมาก ผมว่ากินกันทั้งปีนะ มีงานบุญตลอด พอมีบุญต้องเตรียมตัวเป็นเจ้าภาพ เตรียมเหล้า เตรียมอาหารไว้ เพราะเดี๋ยวเพื่อนมาจะว่าได้ว่าขี้เหนียว เพราะตอนบุญบ้านเพื่อนเราก็ไปกินเหมือนกัน มันเลยเป็นโอกาสให้เด็กได้เห็น ได้กินตามผู้ใหญ่ เพราะเด็กๆมันก็จะชวนเพื่อนมันมากินเหมือนกัน” (FGP2 02/05)

2.5.3 ร้านค้าในชุมชน

ร้านค้าในชุมชน เช่น ร้านขายของชำ ร้านคาราโอเกะ ร้านเหล้าปับ เป็นแหล่งที่นักเรียนสามารถซื้อหรือดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์ได้ ร้านขายของชำจะแอบขายให้เด็กนักเรียน โดยการแบ่งขายใส่ขวดเครื่องดัดซุกกำลัง เช่น ลิโพ กระทั่งแดง ที่รู้จักในกลุ่มนักดื่มว่า “น้อยทิง” หมายถึง เหล้าขาวขวดเล็กกับกระทั่งแดง ผู้ปกครองบอกว่าในชุมชนพบเห็นนักเรียนดัดเหล้าขาวแบบแบ่งขายเยอะมาก หรือบางร้านใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ห่อเหล้าเวลาที่นักเรียนไปซื้อ นักเรียนชายที่เคยไปซื้อเครื่องดัดที่ร้านขายของชำใกล้บ้านบอกว่า “ไปซื้อที่ร้านค้า แถวบ้านครับแหละครับ เขาจะขายให้กับคนที่เคยซื้อเท่านั้นนะ แล้วเขาจะเอาหนังสือพิมพ์ห่อให้ห็นะ กลัวตำรวจจับ” (IDS2 02/05) ส่วนร้านคาราโอเกะและร้านเหล้าปับจะขายให้แก่เด็กและนักเรียนด้วย นักเรียนชายที่ไปดัดเหล้าปับประจำบอกว่า “ที่ร้านเขาจะขายให้เด็กนะ ส่วนใหญ่ที่เห็นนอกจากกลุ่มเพื่อนผมแล้ว ยังมีเด็กเล็กจากที่อื่น ไปนั่งดัดด้วยนะ” (IDS3 02/05)

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลายประกอบด้วยหลายอย่าง ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ลูกผู้ชายต้องดัดเหล้า เป็นผู้ใหญแล้วดัดได้ ดัดแล้วเท่ ขาดความรู้ อยากลองรสชาติของเหล้า สนุกสนาน กล้าแสดงออก ปัจจัยด้านเครื่องดัดแอลกอฮอล์ ความหลากหลายของเครื่องดัด ราคา รสชาติ เช่น สุรากลั่น เหล้าขาว เบียร์ สเปาย และเหล้าปับ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว เช่น การเลียนแบบบุคคลในครอบครัว การที่นักเรียนต้องอยู่บ้านตามลำพัง เจตคติของพ่อแม่ต่อการดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์ การอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้รู้จักเครื่องดัดแอลกอฮอล์ และผู้ใหญ่ในบ้านให้เด็กดัด ปัจจัยด้านเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อการดัดของนักเรียน จากที่เพื่อนชวนหรือชวนเพื่อนดัด และปัจจัยด้านสังคม ชุมชน และเพื่อนบ้าน พฤติกรรมการดัดของคนในชุมชน การยอมรับเรื่องการดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์ของคนวัยรุ่นในชุมชน การชักชวนให้เด็กดัดตาม การสังสรรค์ในชุมชน การที่ดัดแล้วเกิดสนุกสนาน งานบุญประเพณีมีให้ดัดทั้งปี และร้านค้าต่างๆที่ขายให้แก่เด็กนักเรียน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการดัด เช่น สถานที่ดัด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันจนเกิดเป็นพฤติกรรมการดัดของนักเรียน (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การตัด เครื่องตัดแอลกอฮอล์ ของนักเรียน

3. ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลกระทบจากโทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่

3.1 ผลกระทบต่อบุคคล

3.1.1 ทำให้เสียสุขภาพ

ผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อนักเรียน พบว่าหลังดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ผู้ดื่มมีอาการมึนเมา บางคนดื่มจนส่งผลเสียทำลายสุขภาพ และเกิดการเจ็บป่วยตามมา โดยนักเรียนชายที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยๆ ได้รับผลกระทบหลังดื่มหนักบอกว่า “พอเวลากินแล้วตื่นมาตอนเที่ยงจะปวดหัวมาก ร่างกายมันจะเหนื่อยไปหมดเลยครับพี่ แล้วก็หิวน้ำมาก ๆ แทะลูกไม้ไหวครับ ผมว่าถ้ากินเยอะ ๆ มันเป็น โรคตับแข็งครับ แล้วก็โรคอื่น ๆ อีก ถ้ากินมาก ๆ ก็ตายเลย” (FGC2 03/01) นักเรียนหญิงคนหนึ่งที่ดื่มบ่อยเช่นกันบอกว่า “หลังดื่มจะเหนื่อยมาก ยิ่งถ้าเมาแล้วอ้วก เหนื่อยหมดแรงเลย ผลที่ตามมาจากการกินเหล้าก็เป็น โรคตับ ตับแข็ง แล้วเซลล์เสื่อมโทรมเร็ว และทำให้แก่ด้วย ร่างกายทำงานช้าลงกว่าปกติ จากที่ร่างกายเราไม่แข็งแรง ก็เหมือนนาฬิกา หมุนช้าลงไป จะหยิบจับอะไรก็ช้าไปหมด รู้สึกว่าตัวเองช้า ๆ ไปอย่างนี้ ถ้าบางคนคิดเหล้ามาก ถ้าไม่ได้กินตัวมันสั้นเลย เหมือนคนแก่” (FGC1 03/01)

นักเรียนมีรับรู้เรื่องโทษของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังไม่ครอบคลุม จะบอกโทษและพิษภัยต่อสุขภาพได้อย่างกว้างๆ ซึ่งผลเสียที่เกิดต่อสุขภาพมีมากกว่าที่นักเรียนรู้

3.1.2 เมาค้าง เรียนไม่รู้เรื่อง และขาดเรียน

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างหนักทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย ทำให้ง่วงนอน นั่งหลับในห้องเรียน เรียนหนังสือไม่รู้เรื่อง บางคนเมาแล้วขาดเรียน แต่ส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจหรือไม่ได้คิดว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลต่อสมอง นักเรียนหญิงคนหนึ่งดื่มประจำบอกว่า “ตอนนั้นเมาค้างมาโรงเรียน มันแบบเหมือนโลกมันหมุนรอบ อาจารย์พูดอะไรก็เข้าหูซ้ายทะลุหูขวา ไม่ค่อยได้สนใจ เหมือนจะหลับอยู่ตลอดเวลา ตาลอย นั่งอยู่คนเดียว ไม่พูดไม่คุยกับเพื่อน นั่งตัวตรงตลอดเวลา เหมือนตั้งใจเรียนนะ แต่ไม่รู้เรื่อง ไม่แน่ใจว่าเหล้ามันจะมีผลต่อสมองหรือเปล่า” (IDS4 03/01) นักเรียนชายอีกคนที่ดื่มหนักเป็นประจำและเคยเห็นเพื่อนขาดเรียนเพราะเมาบอกว่า “เพื่อนผมบางคนกินหนักมาก กินแบบไปไม่ได้เลย ตื่นเข้ามามันก็ขาดเรียน” (IDS3 03/01) นักเรียนหลายคนไม่รู้ว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลหรือทำลายสมองอย่างไรและบอกว่า “เรากินเหล้าไม่เยอะ คงไม่มีผลอะไรต่อสมอง” (FGC1 03/01)

3.1.3 เกิดอุบัติเหตุรุนแรง “เกือบตายเพราะเมา”

ฤทธิ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย การรับรู้และการตัดสินใจผิดพลาด ทำให้ความสามารถประสานการเคลื่อนไหวของร่างกายและความระแวดระวังลดลง

ซึ่งผลที่ตามมาเกิดการหลับในขณะขับรถจนเกิดอุบัติเหตุ นักเรียนชายคนหนึ่งที่ตั้งใจประจําบอกเล่าถึงประสบการณ์ที่เกือบเสียชีวิต เพราะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่า “ผมเกือบตายเพราะเมามาแล้ว ครั้งนั้นเมามาก พอขับรถขับหลับปุ๊บ ก็พอดีมีรถใหญ่สวนมาแล้วเปิดไฟสูงใส่ ก็รู้สึกตัวหลบลงข้างทางทัน” (IDS1 03/01) นักดื่มอีกคนที่มีประสบการณ์เฉียดตายจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ บอกว่า “วันนั้นกินเหล้ากับรุ่นพี่ กินกันหลายคนนะ หมดไปหลายขวด แล้วพี่เขาก็ชวนไปเที่ยวกันต่อ พี่เขาขับรถอย่างไรไม่รู้ รมันหลุดโค้งพลิกค้ำลงข้างทาง สภาพรถนี่พังยับ แต่คนไม่ไรมาก แค่ฟกเข้าไปตามๆ กัน” (IDS5 03/01) นักเรียนชายอีกคนที่เคยประสบอุบัติเหตุจากรางจากรการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เล่าว่า “วันนั้นเรากินเหล้ากันแต่ว่าผมกินนิดหน่อย ตอนขับรถกลับบ้านมันก็มีมันนะครับ เลยไปเฉี่ยวกับรถมอเตอร์ไซด์ คันหนึ่งเข้า” (FGC2 03/01)

3.1.4 การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ นักเรียนชายที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และมีเพศสัมพันธ์กับทั้งคนรักหรือหญิงขายบริการ ตามร้านอาหาร บอกว่า “ชอบไปร้องเพลงที่ร้านคาราโอเกะ มันมีดี และมีสาวๆ ให้จับด้วย มีสุราที่ต้องมีนารีครับ แต่ถ้าเมามากๆ ก็เที่ยวไม่ไหวครับ มันหลับก่อน” (FGC4 01/06) นักเรียนชายในกลุ่มส่วนใหญ่ยอมรับว่าเคยมีเพศสัมพันธ์ จากการสนทนากลุ่มผู้ปกครองที่มีลูกชายวัยรุ่น และมีบ้านที่อยู่ใกล้กับแหล่งที่พักของพนักงานขายบริการตามร้านอาหารโอเกะ บอกเล่าว่าพนักงานขายบริการมักจะไมขายบริการให้เด็กวัยรุ่นเพราะรู้ว่าวัยรุ่นไม่ค่อยมีเงิน แต่จะขายให้ผู้ใหญ่ แล้วเอาเงินมาเลี้ยงดูวัยรุ่น “สาวขายบริการก็มีแต่เด็กๆ วัยรุ่น เขาไม่ขายให้เด็กวัยรุ่นหรอก แต่จะคบกันเป็นแฟนมากกว่า แต่เขาจะขายให้แต่ผู้ใหญ่เพราะผู้ใหญ่มีเงิน แล้วเอาเงินมาเลี้ยงผู้ชาย” (FGPG2 02/01)

ผู้ชายมองผู้หญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่า เมื่อผู้หญิงเมาเหล้าแล้วจะอ่อนแอ เมาแล้วจะช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ขาดความระแวงระวัง และมักจะตกเป็นเหยื่อทางเพศ และตกเป็นเป้าหมายของการล่วงละเมิดทางเพศ นักเรียนชายที่อยู่ในกลุ่มสนทนามองผู้หญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่า เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม และเมื่อเมาแล้วถูกมองว่าเป็นสิ่งกระตุ้นทางเพศ “ผู้หญิงกินเหล้าแล้วก็เป็นสิ่งยั่ววนสำหรับผู้ชาย เสียตัวง่าย ผู้ชายคิดว่าผู้หญิงเมาแล้วจะอ่อนแอครับ ไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรครับ เพราะว่ากินเข้าไปแล้ว มันจะทำให้ผู้ชายมันจะเกิดอารมณ์ทางเพศ ผู้ชายก็มักจะชวนผู้หญิงที่กินเหล้าแก้มากินด้วย” (FGC2 03/01) เมื่อผู้หญิงเมาแล้วมักจะถูกล่วงละเมิดทางเพศ นักเรียนหญิงคนหนึ่งที่ตั้งมานานครั้งบอกว่า “ผู้หญิงบางคนกินเหล้ามาอะไรอย่างนี้ แล้วก็ไปกับผู้ชาย พอเมาแล้วก็ไม่ได้ระวังตัวก็ถูกข่มขืนบ้าง หรือบางคนก็ยอมบ้างก็มีนะ” (FGC4 03/01) เมื่อเมาแล้วขาดสติ ขาดความยับยั้งชั่งใจ ทำให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย และการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ นักเรียนหญิงคนหนึ่งเล่าถึงเพื่อนคนหนึ่งตั้งท้องโดยไม่

ตั้งว่า “พอกินเหล้ามาแล้วก็เสียตัว ท้องและลูกเกิดออกมาไม่มีพ่อ เป็นปัญหาสังคมระดับโลก อย่างเพื่อนหนูคนหนึ่งนะมันท้อง แต่ผู้ชายมันบอกเมียมันว่าถ้าลูกออกมาแล้วจะเอาไปขาย เราไม่มีปัญหารับผิดชอบเธอหรอก ทั้ง ๆ จะออกวันนี้พรุ่งนี้แล้วนะ” (FGC3 03/01)

3.2 ผลกระทบต่อครอบครัว

3.2.1 ครอบครัวถูกตำหนิ

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัย ทำให้ครอบครัวและโรงเรียนเสียชื่อเสียงได้ โดยเฉพาะนักเรียนหญิง มักถูกนินทาจากชาวบ้านและคนรอบข้าง นักเรียนหญิงคนหนึ่งที่ตั้งครรภ์ประจำบอกว่า “เรากินเหล้า คนอื่นเขาจะมองเราไม่ดี คนแถวบ้านเขาพูดให้ได้ ว่าเป็นเด็กเป็นเล็กทำไมกินเหล้า ถึงเราแค่ตั้งกลุ่มเราไม่กินเขาก็พูดให้อยู่แล้ว ครอบครัวเสียหาย เสียชื่อเสียง ยิ่งถ้าเราเกิดเรื่องขึ้นมา ในครอบครัวก็มีปัญหาทันที พ่อก็โทษแม่ว่าไม่สอนลูก แม่ก็โทษพ่อว่ากินแต่เหล้า ทะเลาะกันที่ลูกเป็นแบบนี้” (FGC4 03/02) ส่วนผู้ปกครองยอมรับว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุตรหลาน เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม น่าอาย แต่บางครั้งก็ไม่ว่างจะทำอย่างไร “ไม่อยากให้ลูกหลานมันกินหรืออก ยังมีลูกสาวกินแล้วชาวบ้านเขาก็ว่าให้ พ่อแม่ไม่ดูแลลูก ปล่อยให้กินเหล้ามาเมา มั่วสุมกัน” (FGP2 03/02)

3.2.2 ทะเลาะวิวาทในครอบครัว

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้นักเรียนมีอารมณ์รุนแรง ก้าวร้าว โกรธง่าย ขาดความยับยั้งชั่งใจ และทำร้ายคนที่อยู่ใกล้ชิด การที่ผู้ปกครองห้ามปรามไม่ให้นักเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่อนักเรียนไม่ยอมทำตามแล้วเกิดการทะเลาะวิวาทกันในครอบครัว นักเรียนหญิงที่เคยเห็นนักเรียนข้างบ้านเมาแล้วทะเลาะวิวาทในครอบครัว เล่าว่า “ที่เห็นข้างบ้านเป็นนักเรียน กินเหล้าทุกวัน เมามาก็มาโวยวายใส่พ่อกับแม่ บางวันก็ตีพ่อตีแม่อย่างนี้ ก็มี” (FGC4 03/02) นักเรียนชายที่ตั้งครรภ์ประจำบอกว่า “แม่รู้ว่ากินเหล้าที่ไรก็ได้โดนค่าทุกที แต่ผมก็กินเหมือนเดิม แต่ถ้าพ่อเจอนี้หนัก มีครั้งหนึ่งผมกำลังนั่งกินเหล้าที่บ้านเพื่อน พ่อมาตั้งแต่เมื่อไรก็ไม่รู้ พอหันไปเจอพ่อตีบเลย วิ่งหนีแทบไม่ทัน” (IDS5 03/02)

3.3 ผลกระทบต่อโรงเรียน “โรงเรียนเสียชื่อเสียง”

ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน เป็นปัญหาอันดับต้นๆของโรงเรียนและส่งผลทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมามากมายจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น นักเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งที่ใส่ชุดนักเรียน ปัญหาทะเลาะวิวาทกันเองหรือกับวัยรุ่นนอกโรงเรียน ทำให้โรงเรียน ครู อาจารย์ และผู้บริหาร โรงเรียนเสียชื่อเสียง และถูกตำหนิจากบุคคลภายนอก ชาวบ้าน และผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง นักเรียนชายคนหนึ่งทำทางเรียบร้อยบอกว่า “นักเรียนบางคนกินเหล้าทั้งชุดนักเรียนเลย คนอื่นเห็นเขาก็จะมองว่าเด็กนักเรียน โรงเรียนนี้ อายุยังไม่ถึงวัยกิน ทำไม

ถึงกินแล้ว เขาก็จะโทษให้โรงเรียนด้วย ว่าโรงเรียนสอนมาไม่ดี เสียชื่อโรงเรียน พอ.หรือคุณครูก็จะโดนตำหนิว่า โรงเรียนนี้สอนเด็กนักเรียนไม่ดี หรือผู้อำนวยการเขตการศึกษาเขาเห็นก็จะมาต่อว่าโรงเรียนสอนเด็กไม่ดี” (IDS4 03/03)

สรุปได้ว่า ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อโรงเรียน ทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง ปัญหาการทะเลาะวิวาท ครู อาจารย์และผู้บริหารถูกตำหนิ

3.4 ผลกระทบต่อสังคมและชุมชน

3.4.1 เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นต้นตอของปัญหาสังคม

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดปัญหาอื่นๆ เช่น การลักเล็กขโมยน้อยเพื่อหาเงินมาซื้อดื่ม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ จนเกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และไม่สามารถเลี้ยงลูกได้เอง นอกจากนี้ยังเกิดการทะเลาะวิวาทในกลุ่มที่ดื่มด้วยกันหรือกับกลุ่มอื่น การขับรถเร็วและเกิดอุบัติเหตุ และการใช้ยาเสพติดชนิดอื่นตามมา ปัญหาทางสังคมอื่นๆ ส่วนหนึ่งเกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักเรียนชายคนหนึ่งบอกถึงผลกระทบต่อสังคมจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่า “ปัญหาสังคมต่างๆก็น่าจะมาจากการกินเหล้า กินเหล้าแล้วก็ตีกัน กินเหล้าแล้วก็ขับรถซิ่ง พอเมาแล้วใหญ่ ใหญ่แล้วก็ทะเลาะวิวาท ผู้หญิงที่กินเหล้าก็อยากแสดงว่าตัวเองเป็นสาว ต้องการสร้างเสน่ห์ให้ตัวเอง ก็ไปคบกับผู้ชาย พอกินเหล้าแล้วมันขาดสติแล้วก็มี...เพศสัมพันธ์ ถ้าผู้ชายเห็นผู้หญิงกินเหล้า จะคิดว่าผู้หญิงคนนี้ใจง่ายรับผู้หญิงเมาเหล้าเห็นผู้ชายมองก็บ่คิดว่าเราสวย แต่หารู้ไม่ว่าผู้ชายเขาไม่ได้มองด้วยความรัก มันเป็นคนใจร้าย ความต้องการมากกว่า” (BSR 03/04)

นักเรียนหญิงคนหนึ่งเล่าประสบการณ์ของเพื่อนว่า “กินเหล้าแล้วก็เสียตัว เกิดลูกออกมาไม่มีพ่อ ปัญหาสังคมระดับโลก อย่างเพื่อนหนูเมื่อก่อนมันบ่บอกว่าลูกออกมาแล้วจะเอาไปขาย เราไม่มีปัญญารับผิดชอบเธอหรอก ทั้งๆจะออกวันนี้พุงนี้้อยู่แล้วนะ” (FGC6 03/04)

3.4.2 ดื่มแล้วผิดศีล

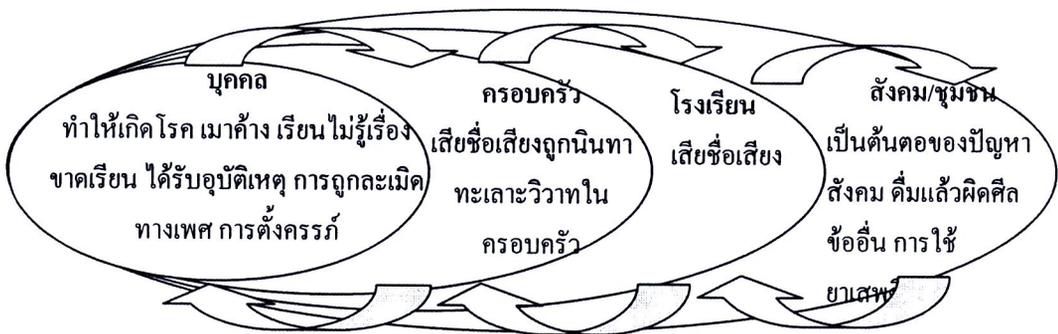
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ขาดสติ ขาดความยับยั้งคิด และทำให้ผิดศีลข้อต่างๆ ตั้งแต่การฆ่าสัตว์ ลักขโมย โกหก และการประพฤติผิดในกาม นักเรียนชายคนหนึ่งบอกถึงการผิดศีลว่า “กินเหล้ามันเป็นบ่อเกิดของหายนะ คือผิดศีลทั้ง 5 ข้อเลย กินเหล้าเมาบ่ไปลักขโมยของมาขาย หรือขโมยเปิดไ้ก่ชาวบ้านมาฆ่ากิน แล้วโกหกพ่อแม่ว่าไม่ได้กินไม่ได้ทำบางคนเมาแล้วก็ไปผิดลูกผิดเมียอีก ทะเลาะกันแล้วก็ฆ่ากันก็มี” (FGC2 03/04)

3.4.3 ดื่มเหล้าแล้วกลองยาเสพติดที่ร้ายแรง

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นเหตุปัจจัยทำให้ใช้ยาเสพติดชนิดอื่นตามมา เมื่อนักเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจถูกชักชวน หรืออยากลองใช้ยาเสพติด เช่น การสูบบุหรี่

หรือยาบ้า จากการศึกษา นักเรียนหลายคนเชื่อว่า “เหล่านี้เป็นต้นตอของยาเสพติดชนิดอื่น” “เมื่อกินเหล่านี้แล้วก็จะมีพวกยาเสพติดเข้ามาพัวพัน ทำให้อายากลองไปเรื่อย” นักเรียนชายคนหนึ่งบอกเล่าถึงประสบการณ์การใช้ยาเสพติดว่า “พอกินเหล่านี้กับรุ่นพี่หรือเพื่อนที่เขาสูบบุหรี่อยู่แล้ว เราเห็นเขาสูบกันเราก็อยากลองมั่งนะพี่ พอลองบ่อยเข้ามันก็ติด พอกินเหล่านี้ก็ต้องสูบบุหรี่ด้วย” (FGC4 03/04) นักเรียนชายที่ดื่มประจำบอกว่า “ตอนนั้น ก็ดื่มไก่กินแกล้มเหล่านี้กัน เพื่อนมันก็เอากัญชามาใส่ดื่มไก่เหลือก็เลยเอามามวนใส่บุหรี่ลองสูบกัน เมาแล้วสนุกใครพูดอะไรก็หัวเราะตลอด” (IDS5 03/04)

สรุป พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกิดจากหลายปัจจัย และส่งผลกระทบในวงกว้าง ได้แก่ ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของผู้ดื่ม ทำให้เกิดโรคต่างๆ มากมาย หลังดื่มแล้วเมาค้างทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง บางครั้งขาดเรียน เมาแล้วได้รับอุบัติเหตุ การถูกละเมิดทางเพศ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้ครอบครัวถูกตำหนิจากสังคมรอบข้างที่มาดูแลบุตรหลาน หรือเกิดการทะเลาะวิวาทและเกิดความรุนแรงขึ้นในครอบครัว พฤติกรรมเหล่านี้ยังส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงโรงเรียน ส่งผลเสียต่อการเรียนการสอน หรือเกิดการทะเลาะวิวาทในโรงเรียน หรือต่างโรงเรียน และยังเป็นต้นตอปัญหาสังคมอื่น เช่น การลักขโมย และการใช้ยาเสพติดตามมา ซึ่งปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นจะเกี่ยวข้องกับหลายส่วนและมีการเชื่อมโยงไปสู่ส่วนอื่นอย่าง เพราะนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละส่วนจะส่งผลกระทบต่อเนื่องระหว่างกัน (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 ผลกระทบของโทษและพิษภัยจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

4. ประสบการณ์การเลิกเหล้า

ประสบการณ์การเลิกเหล้าของนักเรียนมัธยมปลายเป็นสิ่งสำคัญ ที่นักเรียนหลายคนทั้งที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประจำ และดื่มเมื่อมีโอกาสดื่มได้ระยะหนึ่ง บางคนได้ลดการดื่มลง หรือบางคนงดดื่มได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งมีปัจจัยสาเหตุที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคลดังนี้

4.1 เลิกเพราะร่างกายอ่อนแอลง

นักเรียนหลายคนเคยผ่านประสบการณ์เลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากที่ดื่มประจำหรือดื่มเมื่อมีโอกาสดื่มลง เพราะคิดว่าดื่มมากเกินไปก็ไม่ดีต่อสุขภาพ นักเรียนชายคนหนึ่งที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ บอกเล่าถึงเรื่องราวที่ต้องลดการดื่มลง เพราะเป็นห่วงสุขภาพของตนเองบอกว่า “แต่ก่อนช่วง ม.ต้นกินหนักมากเกือบทุกวัน ส่วนใหญ่ก็กินหลังเลิกเรียนและก็เสาร์อาทิตย์ แต่ตอนนี้ลดลงเยอะ กินแค่ตอนมีงาน กินแล้วมันเหนื่อย ออกกำลังกายนิดหน่อยก็เหนื่อยก็เลยลดลง” (FGC3 04/01) นักเรียนหญิงอีกคนที่ลดการดื่มจากที่ดื่มเหล้าขาวประจำเกือบทุกวัน ลดเหลือดื่มเดือนละครั้ง สองครั้ง และดื่มเหล้าสีหรือเบียร์แทน บอกเล่าถึงการลดดื่มว่า “มันชักไม่ไหว กินเหล้าขาวมากๆ รู้สึกว่าตัวเองช้าลงมาก จะคิดจะทำ หรือจะหยิบจับอะไรก็รู้สึกว่าร่างกายมันเข้าไปหมด เลยคิดว่าเราน่าจะลดลงได้แล้วนะ แบบนี้คงไม่ไหว” (IDS4 04/01)

4.2 เลิกเพราะคิดถึงอนาคต

นักเรียนหลายคนเป็นห่วงอนาคตการเรียนของตนเอง และคิดว่าหากยังคงดื่มอย่างหนักต่อไปจะเป็นผลเสียต่ออนาคต นักเรียนชายอีกคนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่เรียนชั้นมัธยมต้นและดื่มเป็นประจำเรื่อยมา บอกเล่าถึงเหตุผลที่ทำให้ลดการดื่มลงเพราะคิดได้และเป็นห่วงอนาคตการเรียนของตัวเอง และกลัวพ่อแม่เสียใจในพฤติกรรมบอกว่า “ดื่มครั้งแรกๆ ด้วยความนึกสนุกครับ เพื่อนๆชวนกันกิน ต่อมาก็กินกันบ่อยขึ้น และกินเยอะมากขึ้นอาทิตย์หนึ่งก็ 3-4 วัน แต่ว่าปัจจุบันนี้ก็นาน ๆ ครั้งครับ เดือนหนึ่ง ประมาณครั้งหรือสองครั้ง มันเริ่มคิดได้ว่าขึ้นยังกินอย่างนี้ต่อไป คงสอบเรียนต่อไหนไม่ได้ พ่อแม่ก็เสียใจด้วยที่เห็นลูกเกร” (FGC3 04/02) นักเรียนหญิงอีกคนที่เคยเป็นนักดื่มประจำครั้งเรียนม.ต้นจะดื่มมากเกือบทุกวัน บอกว่า “ตอนนี้ลดดื่มลงไปเยอะ มันคิดได้ ห่วงการเรียนและกลัวพ่อแม่เสียใจด้วย” (FGC1 04/02)

4.3 เลิกเพราะกลัวโทษและภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

นักเรียนเมื่อได้รับความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แล้วเกิดความกลัวผลที่จะเกิดตามมา และนักเรียนเคยมีประสบการณ์ที่หลังดื่มแล้วเกิดอุบัติเหตุ ทำให้คิดได้และเล็งเห็นโทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักเรียนชายคนหนึ่งที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ และเคยมีประสบการณ์เกือบเสียชีวิตเพราะเมาว่า “ครั้งนั้นผมเมามาก พอขี่รถปั่นกลับบ้าน ก็พอดีมีรถ

ใหญ่สวนมาแล้วเปิดไฟสูงใส่ ก็รู้สึกตัวหลบลงข้างทางทัน และผมเคยไปเข้าค่ายอบรมเล็กเหล่า ก็มี ซื่ออุบัติเหตุให้ดู ดูแล้วมันกลัวนะ กลับมาก็ลดค้มลงไปเยอะ” (IDS3 04/03)

4.4 เข้าวัดแล้วคิดได้

การเข้าวัดปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ ร่วมกับการอบรมความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ช่วยให้แก่นักเรียนเกิดความตระหนักและลดการค้มลงได้ “เคยไปวัดครับ แบบว่าไปจำศีล ครับ ไปถือศีล ฟังธรรม แล้วก็ปฏิบัติสมาธิด้วย แล้วพระก็จะให้ความรู้เรื่องสุรา มันดีนะครับ ทำให้ เราได้คิดว่ามันไม่ดี สำหรับผม ทำให้ลดการกินเหล้าลงเยอะเลย” (FGC3 04/04) ซึ่งนักเรียนหลายคนที่เคยไปด้วยกันบอกว่าสามารถลดการค้มลงไปได้เยอะเหมือนกัน

4.5 เลิกเพราะไม่มีเงินซื้อ

บางคนเคยเลิกค้มได้ช่วงระยะสั้นเพราะไม่มีเงินซื้อค้ม “ผมก็เคยคิดอยู่ช่วงหนึ่งครับที่ ตอน นั้นมีเงินก็กินเหล้า กินจนเงินหมด จะทำอะไรเลยไม่ได้ทำ ไม่มีเงินใช้เป็นเดือนๆเลยครับ ก็เลยมาคิดได้ ก็เลยคิดว่าจะเลิกกินเหล้าครับ ไม่ออกจากบ้านเลยครับ แต่พอมีเงิน ออกนอกบ้านก็ เหมือนเก่า กินเหมือนเดิม” (FGC3 04/05)

4.6 หลายคนอยากเลิกค้ม

นักเรียนที่ค้มหนักเป็นประจำอยากสัญญาว่าจะเลิกถ้าได้สิ่งอื่นมาทดแทนบอกว่า “ผมสัญญากับแม่ว่าถ้าแม่ติดอินเตอร์เน็ตให้จะเลิกกินเหล้าเพราะได้ไปเล่นเกมแทน” (IDS5 04/06) แต่บางคนเคยคิดจะเลิกหลายครั้งแต่ยังไม่สามารถทำได้ “เคยคิดอยากจะทำเลิกกินเหล้าอยู่ครับ แต่ก็ยังไม่เลิก เพราะเพื่อนชวนกิน” (FGC4 04/06)

5. การป้องกันการค้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลาย

5.1 ผู้ที่มีส่วนในการป้องกันการค้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การป้องกันการค้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นต้องประกอบด้วยหลายส่วน เพราะปัจจัยการ ค้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความหลากหลาย และส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ดังนั้นผู้มีส่วน ร่วมหาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมนั้น จึงต้อง ประกอบด้วย นักเรียน ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน และชุมชน

การป้องกันการค้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรเริ่มจากตัวนักเรียนเป็นหลัก เพราะนักเรียน เป็นผู้ที่ค้มหรืออยู่ในกลุ่มเพื่อนทั้งที่ค้มและไม่ค้ม ความคิดของกลุ่มตรงกันว่า “การป้องกันต้องเริ่ม ที่ตัวนักเรียนเองเพราะเป็นนักเรียนเองยอมเข้าใจปัจจัยสาเหตุของการค้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ดี และถ้านักเรียนเข้าใจปัญหาและผลกระทบก็ย่อมจะหาแนวทางป้องกันการค้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ดีกว่า” (BSR 05/01)

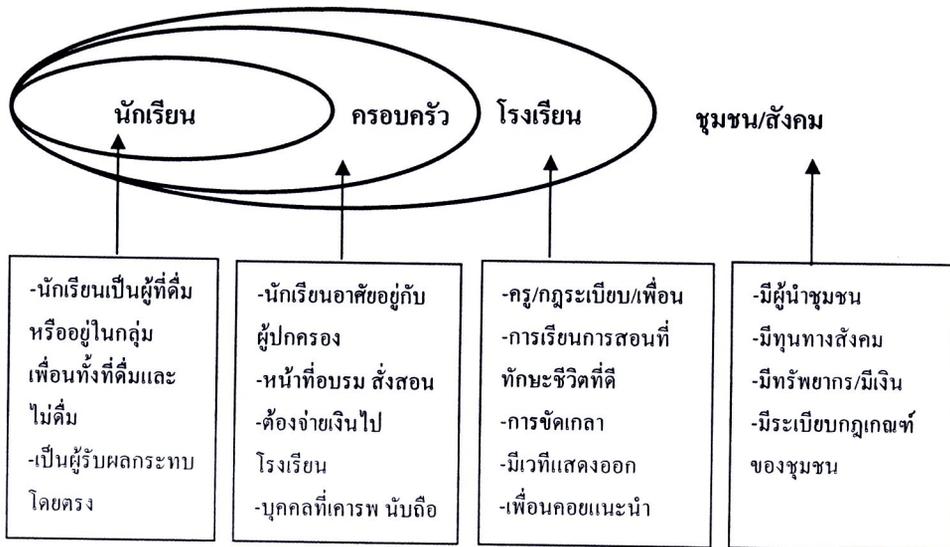
นอกจากนี้ครอบครัวที่เป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญต่อนักเรียน จากการศึกษาพบว่า นักเรียนมัธยมปลายทั้งหมด (ร้อยละ 100) อาศัยอยู่กับครอบครัว นักเรียนบอกว่าการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีผู้ปกครองคอยดูแลและอบรมสั่งสอน “การป้องกันการกินเหล้าของนักเรียนต้องดึงผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ในตรงนี้ ผู้ใหญ่ก็ช่วยแนะนำ ถ้าเห็นเด็กไปในทางไม่ดี ก็ไปช่วย ไปชวน ไปดึงออกมา และสำคัญ ผู้ใหญ่ต้องทำเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย และพ่อแม่ต้องสั่งสอนลูก ห้ามกินเหล้า พ่อแม่ก็ต้องมาวางกฎของบ้าน ถ้ากินก็โดน แต่ก็เคร่งมาก ไปก็ไม่ดี ถ้าบังคับมากไปมันก็ไม่ดี เด็กอาจจะไปที่อื่น เพราะเด็กก็อยากจะลอง อยากจะรู้ ถ้าละจากสายตาพ่อแม่แล้วใครจะทำได้ละ” (BSR 05/01)

การป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องร่วมมือกับทางโรงเรียน เพราะนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเรียน นักเรียน ครู และผู้ปกครองเห็นตรงกันว่า “โรงเรียนต้องให้ความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของเหล้าแก่นักเรียน” “อยากให้ทางโรงเรียนบอกสอนเด็กว่าการกินเหล้ามันไม่ดีอย่างไร” “โรงเรียนต้องมีการจัดการ และหากิจกรรมที่ทำให้เด็กไม่ว่างพอที่จะหนีเรียน ไปดื่มเหล้าได้”

ชุมชนต้องมีมาตรการที่จะช่วยป้องกันและลดการดื่มของนักเรียน เช่น การดำเนินการกับร้านค้าในชุมชน การส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ของวัยรุ่นในชุมชน การให้ความสำคัญกับนักเรียน “ชุมชน ต้องมีการหากิจกรรมให้เขาทำครับ แบบเด็กกลุ่มนี้ชอบเตะบอล กลุ่มนี้ชอบตีวอลเลย์บอล ก็สร้างสนามให้เขาเล่น เดือนหนึ่งจัดกิจกรรมให้เขาครั้งหนึ่งอะไรอย่างนี้ แข่งกัน ในชุมชน เปลี่ยนรางวัลจากเงินเป็นเกียรติบัตรและผู้มอบนี่ก็อาจจะเป็นผู้ใหญ่หลักผู้ใหญ่ของอำเภอ จะได้มีศักดิ์มีศรีบ้าง ไม่ใช่ว่ารับกับผู้ใหญ่บ้าน รับจากนายกเทศมนตรีเทศบาลบ้าง เออมามอบถ้วยรูปไว้ ติครูบไว้ มีรูปเขาติดอยู่เขาก็มีความสุข เออเราเทห์แล้วนะ” (BSR 05/01)

สรุป ผู้ที่มีส่วนในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน ต้องเริ่มจากตัวนักเรียนเป็นหลัก เพราะเป็นผู้ดื่มและเข้าใจปัญหาได้ดี ร่วมกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว เนื่องจากนักเรียนต้องอาศัยอยู่กับครอบครัว จึงเป็นการง่ายที่ครอบครัวจะได้ดูแลใกล้ชิด คอยขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรม การสร้างค่านิยมที่ดีให้แก่บุตรหลาน และนอกจากนี้ครอบครัวยังมีความสำคัญต่อความเคารพ นับถือ และเกรงใจบุคคลในครอบครัว และยังเป็นผู้ที่จ่ายเงินให้เงินมาโรงเรียนด้วย นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมของนักเรียนเป็นอันดับต้นๆ นอกจากครอบครัวแล้ว โรงเรียนก็มีส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าครอบครัว เพราะที่โรงเรียนมีกฎระเบียบ ที่คอยกำกับดูแลนักเรียน มีครูที่คอยขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรม และมีเพื่อนที่ช่วยเหลือชักชวนทำในสิ่งที่ดี นอกจากนี้ระบบและวิถีชีวิต การเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดทักษะชีวิตที่ดีอย่างรอบด้าน และมีเวทีให้นักเรียนได้แสดงความสามารถมากมาย ช่วยป้องกันการดื่มเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ได้ อีกกลุ่มที่จะคอยช่วยเหลือและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพราะในชุมชนมีทุนทางสังคมที่มากมาย มีทรัพยากร มีเงิน และมีระเบียบกฎเกณฑ์ของชุมชน ที่จะบังคับใช้ให้เคร่งครัด เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามแก่นักเรียน เพราะชุมชนเป็นทั้งปัจจัยต่อการดื่มและเป็นผู้รับผลกระทบจากปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

5.2 วิธีการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

วิธีการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกิดจากการได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ ถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติ ด้วยการมีส่วนร่วมของทั้ง นักเรียน เพื่อน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ดังนี้

5.2.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัย และความตระหนักว่าการดื่มไม่ดีต่อสุขภาพ

นักเรียนมัธยมปลายเป็นวัยที่สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล สามารถควบคุมตนเอง (Self-control) หรือระงับยับยั้งความต้องการของตนเอง ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะนักเรียนได้เห็นโทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ทำให้เสียสุขภาพ เมมาแล้วเกิดอุบัติเหตุและเป็นปัญหาสังคม และที่สำคัญไม่เห็นประโยชน์ของการดื่ม การไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงเกิดจากการที่ตระหนักรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมา การที่จะทำให้นักเรียนตระหนักรู้ได้นั้นนักเรียนเห็นว่าการให้ความรู้เป็นสิ่งสำคัญ นักเรียนชายคนหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนนักเรียนหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งกลุ่มบอกว่า “ก็*ไม่*รู้จะดื่มไปทำไม ก็รู้ว่ามันไม่ดีต่อสุขภาพ ทำให้เกิดโรคและเกิดผลเสียอีกตั้งหลายอย่าง เมมาแล้วก็เกิดอุบัติเหตุ เดี่ยวก็ทะเลาะวิวาทกัน เพื่อนก็เคยชวนแต่เรา

ไม่อยากกินเอง” (FGC2 05/02) นักเรียนชายคนหนึ่งที่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำบอกว่า “แต่ก่อนตอนอยู่ ม.ต้น กินบ่อย กินเยอะ เพื่อนชวนเป็นไม่ได้ต้องไป เดี่ยวนี้ก็ห่างแล้วที่ ตอนนั้นก็รู้ว่าเป็นยังไง บ่อยครั้งที่เพื่อนชวนแต่ไม่กิน มันเกิดจากเราเข้าใจตัวเองขึ้น คือรู้ว่าจะอย่างนี้มันไม่ดีกว่าก็ถอยๆออกมา” (IDS1 05/02)

การศึกษาพบว่า นักเรียนมีความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังไม่ครอบคลุมหลายประเด็น นักเรียนรู้ว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เกิดโรคเกี่ยวกับตับ ซึ่งเป็นโรคที่พบได้บ่อย ส่วนผลกระทบต่ออวัยวะอื่นๆยังไม่แน่ใจ เช่น ผลกระทบต่อสมอง ปากและลำคอ ภาวะแพ้อาหาร หัวใจและหลอดเลือด และระบบประสาท การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สำคัญและช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจและเกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น “ต้องให้ความรู้เรื่องโทษของเหล้า เอาโทษของสุรามาสอน โดยการบอกถึงโทษและพิษภัยก่อน ต่อไปก็รณรงค์ ให้ความรู้แก่เด็ก ๆ มีการจัดนิทรรศการ รณรงค์ จัดเอาโทษของการดื่มเหล้าขึ้นมา การที่เด็กๆ ได้มีความรู้จะ ได้กลัวไม่กล้าดื่ม” (IDS3 05/02)

การให้ความรู้ต้องมีรูปแบบที่หลากหลายและมีความเหมาะสมกับช่วงวัย การสื่อที่เข้าใจง่าย และสร้างเครือข่ายให้รุ่นพี่แนะนำรุ่นน้อง เช่น การเล่าเรื่อง การแสดงละครให้เด็กดู การจัดนิทรรศการ หรือการรณรงค์ นักเรียนส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า “เด็ก ๆ น่าจะมีน่าจะมีความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของมันนะ แบบเล่าง่าย ๆ ว่ามันไม่ดีอย่างไร มีผลเสียต่อร่างกายอย่างไรบ้าง กินแล้วจะทำให้เกิดอะไรบ้าง แต่ถ้าห้ามไม่ได้แล้วมันจะกินจริงก็ให้รู้จักว่าต้องกินแค่ไหน จะดูรู้ตัวเองได้ยังไง ให้กลับบ้านได้อะไรอย่างนี้ มีการทำสื่อออกมาให้เขาเข้าใจได้ง่าย แล้วสร้างเครือข่ายให้พี่ๆ แนะนำน้องๆ มีการแสดงละครเกี่ยวกับเหล้าให้หน่อยๆ ดูด้วยก็ได้ จะได้เข้าใจง่ายอีกแบบหนึ่ง” (FGC1 05/02) แม่ท่านหนึ่งที่มีลูกชายนักเรียน 2 คน บอกว่า “ต้องให้ความรู้แก่เด็ก ฉายภาพให้เด็กดูว่าเหล้ามันเป็นอย่างไร ก่อนกินเป็นอย่างไร หลังกินเป็นอย่างไร อาการมันเป็นอย่างไร เวลาเด็กดูแล้วก็จะจำและเอาไปบอกต่อให้กันฟัง” (FGP1 05/02)

5.2.2 การเสริมทักษะชีวิต

การเสริมทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และควรได้รับการเสริมอย่างครอบคลุม เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา ความตระหนักในตนเองและผู้อื่น การสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ การจัดการอารมณ์ความเครียด และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

5.2.2.1 การปฏิเสธ “กลัวพ่อแม่จะเสียใจ”

นักเรียนตระหนักว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมสำหรับนักเรียน หากพ่อแม่รู้คงจะเสียใจ และเริ่มตระหนักในอนาคตที่ต้องตั้งใจเรียนเพื่อ

เป็นความหวังของพ่อแม่ การปฏิเสธจึงเป็นทักษะที่สำคัญ ที่จะทำให้นักเรียนไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักเรียนหญิงคนหนึ่งที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บอกว่า “ไปกับเพื่อนมันก็ชวนกิน แต่เราไม่กินเอง นึกถึงแม่ กลัวแม่ว่า” (FGC4 05/02) นักเรียนชายที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นานๆ ครั้ง และลดการดื่มลงเรื่อยๆ บอกว่า “เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยกินแล้ว เพื่อนชวนก็ไม่กิน ก็กลัวพ่อแม่เสียใจที่เราเป็นเด็กเหลวไหลอย่างนี้” (IDS1 05/02) และนักเรียนชายอีกคนบอกว่า “ถ้าเราจะป้องกันการกินเหล้าต้องเริ่มที่ตัวเราก่อน เราต้องรู้จักที่จะปฏิเสธ ก็ปฏิเสธไปเลยครับ อย่างผมเคยปฏิเสธเพื่อนบ่อย ก็บอกว่ามันว่ากินเหล้ามันไม่ดีต่อสุขภาพและเสียการเรียน พ่อแม่รู้พ่อแม่ก็เสียใจ” (IDS3 05/02) ดังนั้นทักษะการปฏิเสธเป็นสิ่งสำคัญที่นักเรียนต้องได้รับการเสริมให้เกิดขึ้น เพื่อนักเรียนจะได้ป้องกันตัวเองจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

5.2.2.2 การหลีกเลี่ยง “มีฐานะหรือมีปัญหาสุขภาพดื่มไม่ได้”

การหลีกเลี่ยงวงดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มเพื่อน รุ่นพี่ หรือผู้ใหญ่ที่ดื่มในชุมชน ที่จะคอยกระตุ้นหรือชักชวนให้ดื่ม โดยการให้เหตุผลมีเหตุจำเป็นหรือการเจ็บป่วย จะช่วยให้นักเรียนป้องกันตัวเองจากการดื่มและลดความเสี่ยงจากการถูกชวนให้ดื่ม นักเรียนชายคนหนึ่งที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นานๆ ครั้งบอกถึงการหลีกเลี่ยงว่า “ต้องหาทางเลี่ยง คือบอกว่าวันนี้จะไปทำธุระที่อื่น ก็พูดเลี่ยงไป หรือบอกว่ากินเหล้าไม่ได้วันนี้ เป็นโรคกระเพาะ” (IDS1 05/02) นักเรียนชายอีกคนที่เคยดื่มเป็นประจำและปัจจุบันลดการดื่มลงบอถึงวิธีการหลีกเลี่ยงว่า “ถ้าเราจะป้องกันการกินเหล้าต้องเริ่มที่ตัวเราก่อน ไม่ไปยุ่งกับพวกกินเหล้า แบบว่าไม่คบกับเพื่อนที่กินเหล้า เราก็จะได้ห่างๆ ส่วนถ้าคบอยู่แล้วก็ชวนเขา แนะนำเขาว่าอย่างนี้ไม่ดี ๓ ๓ กินแล้วเป็นอย่างนี้ ชวนเขาออก” (IDS3 05/02)

5.2.2.3 การสร้างความตระหนักมีคุณค่าในตัวเอง

การศึกษาพบว่านักเรียนมีทัศนคติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ถูกต้อง ในหลายประเด็น ทำให้เกิดแรงจูงใจให้นักเรียนดื่ม เช่น ดื่มเพราะอยากรู้ อยากลองว่าเหล้ามีรสชาติอย่างไร ดื่มเพราะอยากมีเพื่อน ดื่มเพราะผู้ใหญ่ให้ดื่ม คิดเป็นผู้ใหญ่แล้วดื่มเหล้าได้ เป็นลูกผู้ชายต้องดื่มเหล้า ดื่มแล้วทำให้ดูเท่ เชื่อว่าการดื่มช่วยสร้างความสนุกสนาน ใช้กระตุ้นความกล้า ทำให้กล้าแสดงออก ดื่มเพราะอยากเลียนแบบคนในครอบครัวและรุ่นพี่ และดื่มเพื่อลืมปัญหา ซึ่งเป็นการไม่ตระหนักในตัวเอง การป้องกันการดื่มของนักเรียนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้ และปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่นักเรียน ได้แก่

(1) เป็นนักกีฬาเท่ๆ และเก๋ๆ แบบไม่ต้องกินเหล้า

จากที่นักเรียนมัธยมมีทัศนคติที่ว่า ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วเท่ ทำให้คูคิมิเสนอให้ดึงจุดตรงข้าม การที่จะป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียนต้องมี

การปรับเปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนเสียใหม่ และส่งเสริมทัศนคติใหม่ที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น การเป็นนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จ “การแสดงความเป็นชายในความคิดของนักเรียนต้องกินเหล้า เพราะฉะนั้นเราต้องทำให้เขาแสดงความเป็นชายที่ไม่เกี่ยวกับการกินเหล้า เช่น เล่นกีฬา เล่นกีฬาที่ผู้ชายเขาทำกัน แล้วเท่ๆ ทำแล้วเก๋ๆ แบบไม่ต้องกินเหล้า เช่น ชกมวย เทคอนโด ฟันดาบ ฟุตบอล ลกบี้ ให้เพื่อนมันทำตามเรา เราเท่ๆ เดี่ยวเขามาทำตามเราแน่นอน เราชกมวย แสดงความเป็นผู้ชาย มันอยากแสดงความเป็นผู้ชาย มันก็มาทำตามเรา” (BSR 05/02)

(2) นักดนตรีที่ไม่ต้องกินเหล้าก็เฮได้

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ผู้ดื่มเกิดความสนุกสนาน และกล้าแสดงออก จากที่นักเรียนจึงได้รับทราบข่าวและซึมซับภาพของนักดนตรีดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำและดื่มตาม การป้องกันจึงต้องมีการปรับค่านิยมใหม่ให้นักเรียนประสบความสำเร็จด้านดนตรีโดยไม่ต้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และส่งเสริมให้เกิดเป็นค่านิยมที่นักดนตรีที่ไม่ต้องกินเหล้าก็สนุกสนานเฮฮาได้ “แพ้นั้นที่นักร้องต้องกินเหล้า ก็เปลี่ยนแพ้นั้นของเขา ให้เขาร้องเพลงเหมือนบอดีส์แกลม เหมือนวงแคลชที่เขาไม่กินเหล้า ก็ส่งเสริมเขาให้ตั้งเป็นวงดนตรีระดับหนึ่งไปเลย พอมีรางวัล หรือดังแล้วก็จูดให้เป็นแพ้นั้นที่ไม่ต้องกินเหล้าก็เฮได้ แล้วบอกเพื่อนเลยว่า ให้เพื่อนมันทำตามเรา เราเล่นดนตรี เราเท่ๆ เดี่ยวเขามาทำตามเราแน่นอน” (BSR 05/02)

5.2.3 การให้เห็นตัวอย่างผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การได้เห็นตัวอย่างจริงของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ผู้พิการจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้ป่วยด้วยโรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น โรคตับแข็ง เป็นต้น จะทำให้เกิดความกลัว และเกิดความตระหนักในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ต้องได้รับการกระตุ้นบ่อยๆ นักเรียนชายรายหนึ่งที่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ บอกเล่าประสบการณ์ที่เคยควิตทัศนผู้ที่ได้อุบัติเหตุจากเมาแล้วขับว่า การได้พบเห็นตัวอย่างผู้พิการทำให้เกิดความกลัว “ต้องมีการยกตัวอย่างโทษของมัน เช่น อุบัติเหตุที่เกิดจากของการดื่มสุรา ให้เห็นว่ามัน โหดเหี้ยมอำมหิตขนาดไหน แต่ก่อนพวกผมไปเข้าค่าย ก็มีซีดีอุบัติเหตุให้ดู ดูแล้วมันกลัวนะ กลับมาก็ลดดื่มลงไปเยอะ แต่พอนานไปมันหายกลัวก็ดื่มเหมือนเดิม” (FGS2 05/02)

5.2.5 การให้เห็นต้นแบบที่ดี

ตัวแบบที่ดีจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมการลอกเลียนแบบในทางที่ดี การที่นักเรียนได้เห็นต้นแบบที่ดีทำให้เกิดความคิดที่อยากจะเป็นเหมือนต้นแบบนั้นๆ เช่น เพื่อน พ่อแม่ ครู ดารา นักร้อง ศิลปินที่ประสบความสำเร็จที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ “ก็น่าจะ ยกตัวอย่างเรื่องดีๆ ที่คนไม่กินเหล้าอย่างแบบดารา เราคิดว่าการกินเหล้ามันเท่ๆ แล้วก็น่าจะเปลี่ยนความคิดเขาอย่างพลพล

เขาต้องไม่กินเหล้า ร้องเพลงจนดัง เขาก็เท่ที่ได้คนทั้งประเทศก็ชื่นชมเขา ไม่จำเป็นต้องกินเหล้าอย่างเด็กแนว อย่างแคลงขวงร็อก ไม่เห็นต้องกินเหล้าเลยเขาก็ทำได้ ไม่ต้องกินเหล้าเขาก็เท่ หรืออย่างซูเปอร์สตาร์ที่ดังๆ มาช่วยรณรงค์ไม่ดื่มเหล้า พอเขาเห็นดาราดัง ดาราไม่กินเหล้าเขาก็เท่อย่างนี้ หรือยกตัวอย่างนักกีฬาอย่างนี้” (BSR 05/02)

5.2.6 การหากิจกรรมหรืองานอดิเรกทำจะได้ไม่มีเวลาดื่มเหล้า

การที่นักเรียนมีเวลาว่างจากการเรียน หรือไม่มีภารกิจอื่นที่บ้านต้องรับผิดชอบทำให้นักเรียนใช้เวลาไปกับการรวมกลุ่มและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้นต้องมีการกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การรับผิดชอบงานบ้าน หรือต้องการหางานอดิเรกอื่นทำจะได้ไม่มีเวลาไปยุ่งเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ครูท่านหนึ่งที่ใกล้ชิดกับนักเรียนบอกว่า “อย่าปล่อยให้เด็กว่างเพราะถ้าว่างแล้วจะตามตัวไม่เจอ มันจะแอบไปทำอะไรอีกหลายอย่างที่เรารู้แน่ อย่างเวลาพักเที่ยงต้องให้เด็กมันได้เล่นกีฬา ต้องมีการจัดแข่งกีฬาเลยในแต่ละห้อง พอเพื่อนมันแข่งกีฬา เพื่อนที่เหลือก็จะมาเชียร์กันทั้งห้อง” (IDT1 05/02) ส่วนนักเรียนหญิงคนหนึ่งบอกว่า “ต้องหากิจกรรมหรืองานอดิเรกทำเรื่อยๆ ทำสิ่งที่เรารัก เราชอบ มันก็ไม่ใช่ทำอย่างอื่นเช่นงานบ้าน ปลูกต้นไม้ ทำในสิ่งที่มันทำให้เกิดประโยชน์จะได้ไม่ติดเพื่อนมาก เวลาเราทำอะไรเสร็จเราจะต้องให้รางวัลแก่ตัวเองบ้างละ เช่น ไปเที่ยวซักรั้วโมงสองชั่วโมงก็กลับมา” (BSR 05/02) ผู้ปกครองสูงอายุท่านหนึ่งบอกว่า “แต่ก่อนเด็กพอเลิกเรียนจะช่วยพ่อแม่ทำนาทำสวน แต่เดี๋ยวนี้พ่อแม่ไม่ได้ทำนาทำสวนมีแต่รับจ้าง ส่วนที่ทำนาทำสวนเด็กมันก็ทำไม่เป็น พ่อแม่ไม่ให้ทำ เด็กมันว่างไม่รู้จะทำอะไร มันก็ชวนกันกินเหล้า พ่อแม่ต้องหางานให้ลูกทำ ทำงานบ้าน ทำงานอื่นบ้าง” (FGP2 05/02)

5.2.7 เพื่อนช่วยเพื่อน

เพื่อนเป็นบุคคลหนึ่งที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อนักเรียน นักเรียนจะเชื่อเพื่อนมากกว่าใคร แม้แต่บุคคลในครอบครัว เพื่อนจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและแนะนำเพื่อน เวลาเพื่อนมีปัญหามาปรึกษาให้ปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม และไม่ชักชวนกันทำในทางที่ไม่ดี ไม่ไปดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ “เวลาเพื่อนอกหักมา เราเป็นเพื่อนก็ช่วยปลอบใจ ชวนเขาทำในสิ่งดี ๆ เขาว่าอกหักโวย กินเหล้ากันเถอะ เราก็ต้องบอกว่า มันไม่ดี เรามีค่ามากกว่านั้น โมโหมากนักใช้ใหม่ ก็ให้มันเขียนชื่อคนนั้นมาติดกระสอบทรายแล้วชกเลย เราก็ชวนเขาทำในสิ่งอื่น แล้วก็บอกเขาว่า ทำตัวให้มีคุณค่า อย่าไปทำสิ่งที่ไม่มือนาคต ทำอย่างอื่น มากกว่า เป็นการปลอบใจเพื่อนมากกว่า เพื่อนทำอย่างนี้ เราก็บอกว่ามันไม่ดี” (BSR 05/02) นักเรียนชายคนหนึ่งบอกว่า “ถ้าเพื่อนมีปัญหา เราก็พยายามพูดให้เขาเข้าใจ ใจเย็นๆ ค่อยๆ พูด แล้วเวลาเพื่อนเขาชวนไปดื่ม

ก็มีบ้างนิดหน่อย แต่ไม่ถึงกับมากเกินไป และต้องคอยบอก คอยพูดในทางที่ดี คอยให้กำลังใจ แบบว่าข้างหน้ามีคนอื่นรอรอยู่อย่างนี้ มีครอบครัวรออยู่ บอกเพื่อนในทางที่ดี” (BSR 05/02)

5.2.8 เครื่องช่วยพ่อแม่ช่วยกันดูแล

ในกลุ่มนักเรียนจะมีเพื่อนทั้งที่ดื่มและไม่ดื่มแอลกอฮอล์ จำเป็นที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องได้รู้จักเพื่อนๆ ของบุตรหลาน และต้องรู้จักถึงพ่อแม่ของเพื่อนๆ บุตรหลาน เพื่อจะได้สอบถาม และสอดคล้องดูแลบุตรหลานช่วยกัน คนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็จะได้อยู่ในสายตา ดื่มพอประมาณ ไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาท คุณพ่อท่านหนึ่งบอกเล่าถึงการเลี้ยงลูกว่า “เวลาที่ลูกพาเพื่อนมาบ้าน เราต้องบอกต้องสอนทั้งลูกเราและเพื่อนลูก ว่าดื่มเหล้ามันไม่ดี อย่าไปดื่ม เวลาออกจะบ้านไปต้องทำให้สมกับที่พ่อแม่ไว้ใจที่อนุญาตให้ออกบ้าน ก่อนออกจากบ้านต้องรู้ว่าไปกับใคร พ่อแม่ต้องรู้จักเพื่อนลูกที่อยู่ในกลุ่ม ว่าคนนี่ลูกใคร พ่อแม่ทำงานอะไร และพ่อแม่ต้องรู้จักกัน สร้างกันเป็นเครือข่าย มีโทรหากันบ้างว่าลูกอยู่ที่ไหนทำอะไร จะได้ฝากกัน” (FGP1 05/02) ทำให้ผู้ปกครองหลายคนเห็นด้วยกับความคิดนี้ เพราะจะได้รู้จักบุตรหลานมากขึ้น และมีคนคอยช่วยดูแล และนอกจากนี้พ่อแม่ต้องให้ความสำคัญ และดูแลบุตรหลานไม่ให้ดื่ม ดังที่แม่ท่านหนึ่งที่มีลูกสาวบอกว่า “พ่อเขานักดนตรี และให้ลูกสาวเป็นนักร้อง เวลาออกไปเล่นดนตรีข้างนอก ก่อนเล่นดนตรีพ่อก็จะดื่มเบียร์ดื่มเหล้าเป็นประจำ ส่วนลูกสาวก็จะดื่มกับเพื่อนๆ ที่ไปด้วยกัน พ่อแม่รู้แม่ก็ไม่ให้กิน ถึงแม่จะเป็นการกินกับเพื่อน และมีพ่ออยู่ด้วยก็ตาม แม่จะบอกว่า ถ้าจะกินเหล้าแม่ก็ไม่ให้ไปร้องเพลง” (FGP2 05/02)

การสร้างเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำผู้ปกครองทราบและคอยติดตามดูแลบุตรหลานได้เมื่อจำเป็น การสร้างเครือข่ายจำเป็นต้องมีการประสานกับทางโรงเรียน โดยความร่วมมือของโรงเรียน นักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดเครือข่ายขึ้นอย่างชัดเจน ด้วยการจัดประชุมผู้ปกครองวางกรอบแนวทางปฏิบัติ การประสานงาน การจัดตั้งเครือข่ายนักร้อง การร่วมกำหนดแนวทางปฏิบัติของ โรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ให้เกิดเป็นแนวทางที่ชัดเจน

5.2.9 ครอบครัวต้องลงโทษกันบ้าง

การลงโทษยังมีความจำเป็น นักเรียนเห็นว่าการทำโทษทำให้นักเรียนกลัว และช่วยการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ โดยเริ่มจากบ้านต้องมีกฎของบ้าน นักเรียนแกนนำช่วยกันสังเคราะห์การทำโทษและการวางกฎของครอบครัวต้องมีความเหมาะสม ไม่เคร่งครัดจนเกินไปหรือเพิกเฉยจนเกินไป “พ่อ แม่ ห้ามก็พอเหมาะพอควร อย่าห้ามมากเกินไป อย่างห้ามออกจากบ้าน พอเพื่อนมาชวนพ่อแม่ก็บอกว่าย่า ๆ ความรักมันก็เหมือนโซ่ห้อยห้อย ยิ่งล้ามันเข้าไว้ ยิ่งอยากจะไป ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ ควรจะปล่อยเขา และก็นำเขา แนะนำเขาอย่างนี้ ให้ความรู้

เรื่องการกินเหล้า ต้องให้รู้โทษของการกินเหล้า แล้วผู้ปกครองต้องชวนเลย ต้องแนะนำ ว่าคบคนนี้ไม่ดีนะ เขากินเหล้าอย่าไปนะ” (BSR 05/02)

การสร้างกฎระเบียบต้องมีการพูดคุยและตกลงด้วยเหตุและผลร่วมกัน “ที่บ้านพ่อแม่ต้องสั่งสอนลูกครับ ต้องมาวางกฎของบ้าน ห้ามกินเหล้า ถ้ากินก็โดน ถ้าดีก็ลงโทษกันบ้างครับ หักค่าขนมอะไรอย่างนี้ แต่ก็เคร่งมากไปก็ไม่ดี ถ้าบังคับมากไปมันก็ไม่ดี เพราะเด็กอาจจะเก็บกดได้ อาจจะหลีกเลี่ยง เด็กอาจจะไปที่อื่น เพราะเด็กก็อยากจะลอง อยากจะรู้ ถ้าละจากสายตาพ่อแม่แล้วใครจะว่าได้ละประมาณนี้” (BSR 05/02)

5.2.10 โรงเรียนต้องเข้าใจนักเรียน

การป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยม จำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องมีส่วนร่วม เนื่องจากวิถีชีวิตของนักเรียนส่วนหนึ่งต้องดำเนินไปภายในรั้วโรงเรียน และโรงเรียนมีกฎระเบียบของโรงเรียนที่เป็นกรอบให้นักเรียนได้ปฏิบัติร่วมกัน และครู เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน ที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ คอยอบรมและขัดเกลาคุณธรรม จริยธรรม และเป็นต้นแบบให้แก่เด็กนักเรียน จากการประชุมระดมสมองพบว่าครูต้องเป็นต้นแบบที่ดี ต้องเข้าใจพัฒนาการของวัยรุ่น และเข้าใจปัญหาและความต้องการของวัยรุ่น นักเรียนบอกว่า “ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดี เป็น โมเดลที่ดี เวลาสอนหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กนักเรียน ต้องมาฟังด้วยว่าเด็กๆ เขาคิดยังไง ต้องถามปัญหาแต่ละบุคคลละ และน่าจะเข้าใจว่าทำไมวัยรุ่น เขาถึงทำอย่างนี้ เป็นอย่างนี้” (BSR 05/02) โรงเรียนต้องมีกฎเกณฑ์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ทั้งสองฝ่าย ที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน “กฎต้องเป็นกฎ โรงเรียนเรามีกฎระเบียบ มีฝ่ายปกครอง ต้องมีการทำโทษ ที่เหมาะสมกับความผิด” (BSR 05/02) นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความคิดนี้ นักเรียนที่ทำผิดกฎต้องถูกลงโทษ แต่การทำโทษด้วยวิธีที่รุนแรงมักไม่ได้ผล “วิธีที่ใช้รุนแรง ส่วนมากจะไม่ได้ครับยิ่งตีก็ยิ่งกิน ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ” (BSR 05/02) สอดคล้องกับนักเรียนชายคนหนึ่งที่ตั้งประจำและถูกทำโทษบ่อยบอกว่า “ผมถูกทำโทษบ่อย พ่อแม่ห้ามไม่ฟัง มีครั้งหนึ่งกำลังนั่งกินเหล้ากันอยู่ พ่อมาตั้งแต่เมื่อไรก็ไม่รู้ พอหันไปเจอพ่อถีบเลย วิ่งหนีแทบไม่ทัน บางครั้งก็โดนตี ถามว่ากลัวพ่อตีไหม ก็กลัวนะ แต่ก็กินเหมือนเดิม” (IDS5 05/02) การลงโทษต้องมีความเหมาะสม “โทษต้องมีการตกลงร่วมกัน เช่น หักคะแนนความประพฤติ เก็บขยะสองวันก็ได้ หรือขัดห้องน้ำก็ได้ ถ้ารุนแรงก็ต้องออก” (BSR 05/02)

5.2.11 ใช้นักเรียนที่มีผลงานเด่นเป็นแบบอย่าง

นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถและศักยภาพด้านต่างๆ ที่หลากหลาย แต่ขาดเวทีให้โชว์ความสามารถและผลงาน จึงต้องมีการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน และจุดประกายให้เป็นที่สนใจของนักเรียนด้วยกัน และของชุมชน เพื่อความภาคภูมิใจและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนอื่น

จากการระดมสมองได้แนวทางว่า “เวลาที่เด็กทำอะไรดีต้องให้การสนับสนุน เด็กได้รางวัลชนะเลิศมา เออทางโรงเรียนก็ได้หน้าอย่างนี้ เด็กได้เหรียญทองเขาก็เอามาพุดมาชื่นชมทางโรงเรียนต้องพัฒนาตั้งแต่แรก ให้ได้ผลงานร่วมกัน และน่าจะมีการโชว์ผลงานของนักเรียน ให้ชุมชนได้ดูผลงานของนักเรียนว่ามีอะไรบ้าง จัดนิทรรศการโชว์ผลงาน โชว์ศักยภาพความสามารถของนักเรียนที่ผ่านมามีอะไรบ้าง เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เห็นจุดเด่น แบบคนเรียนเก่งในห้องมีใครบ้าง ใครทำอะไรเก่ง ประดิษฐ์ประดิษฐ์อะไรใหม่ ยังไม่มีผลงานแสดง ไม่มีผลงานตัวเอง ครูคอยให้การสนับสนุน จัดโชว์ผลงานเขาบ้าง นักเรียนคนอื่นจะได้เอาอย่างบ้าง ” (BSR 05/02)

5.2.12 ชุมชนต้องช่วยกัน

สภาพแวดล้อมในชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งลักษณะทางกายภาพ วัฒนธรรม ประเพณี ในชุมชนจะมีแกนนำชุมชนที่หลากหลาย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตำรวจ อบต. กลุ่มเยาวชนในชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังมีกฎระเบียบของชุมชนร่วมกันที่จะช่วยป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนในชุมชน ผู้นำชุมชนต้องเข้าใจและเห็นว่าเป็นปัญหา จึงจะจัดกิจกรรมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใดเหมาะสมกับชุมชน นักเรียนบอกว่า “ชุมชน ต้องมีการหากิจกรรมให้เขาทำครับ แบบเด็กกลุ่มนี้ชอบเตะบอล กลุ่มนี้ชอบตีวอลเลย์บอล ก็สร้างสนามให้เขาเล่น เดือนหนึ่งจัดกิจกรรมให้เขาครั้งหนึ่งอะไรอย่างนี้ แข่งกัน ในชุมชน เปลี่ยนรางวัลจากเงิน เป็นเกียรติบัตรและผู้มอบนี่ก็อาจจะเป็นผู้ใหญ่หน่อย จะได้มีศักดิ์ศรีบ้าง เช่นรับจากนายกเทศมนตรีเทศบาล เออมามอบถ้วยรูปไว้ ตีรูปไว้ มีรูปเขาคืออยู่เขาก็มีความสุข เออเราแท้แล้วนะ ” (BSR 05/02)

“กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ก็มีหน้าที่จะเตือนเด็กๆ เวลาที่มีเทศกาลอย่างนี้ก็ให้กินน้อย มีการจัดเป็นบอร์ดที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับโทษการกินเหล้า และก็มีมารวมกลุ่มกัน ชวนกันประชุม เออแล้วชวนกันเลิกเหล้าเข้าพรรษาอะไรยังนี้ ในชุมชนเราต้องมีการจัดกิจกรรมเลิกเหล้าตรงนี้ กฎก็ห้ามมีเหล้า แถวบ้านก็ไม่ค่อยมี ในวัดในวาาก็ห้าม มันจะทำให้การกินเหล้าลดลงได้ นะ ” (IDS3 05/02)

ชุมชนต้องมีกฎระเบียบของชุมชนและการบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัดขึ้น นักเรียนบอกว่า “ในส่วนของเทศบาลหรือ อบต. น่าจะมีมาตรการเข้ม ในการตรวจตราการขายเหล้าให้เด็กที่อายุต่ำกว่า 20 ปี หรือใส่ชุดนักเรียนไปซื้อ ก็ไม่ขายให้ครับ ” (IDS1 05/02)

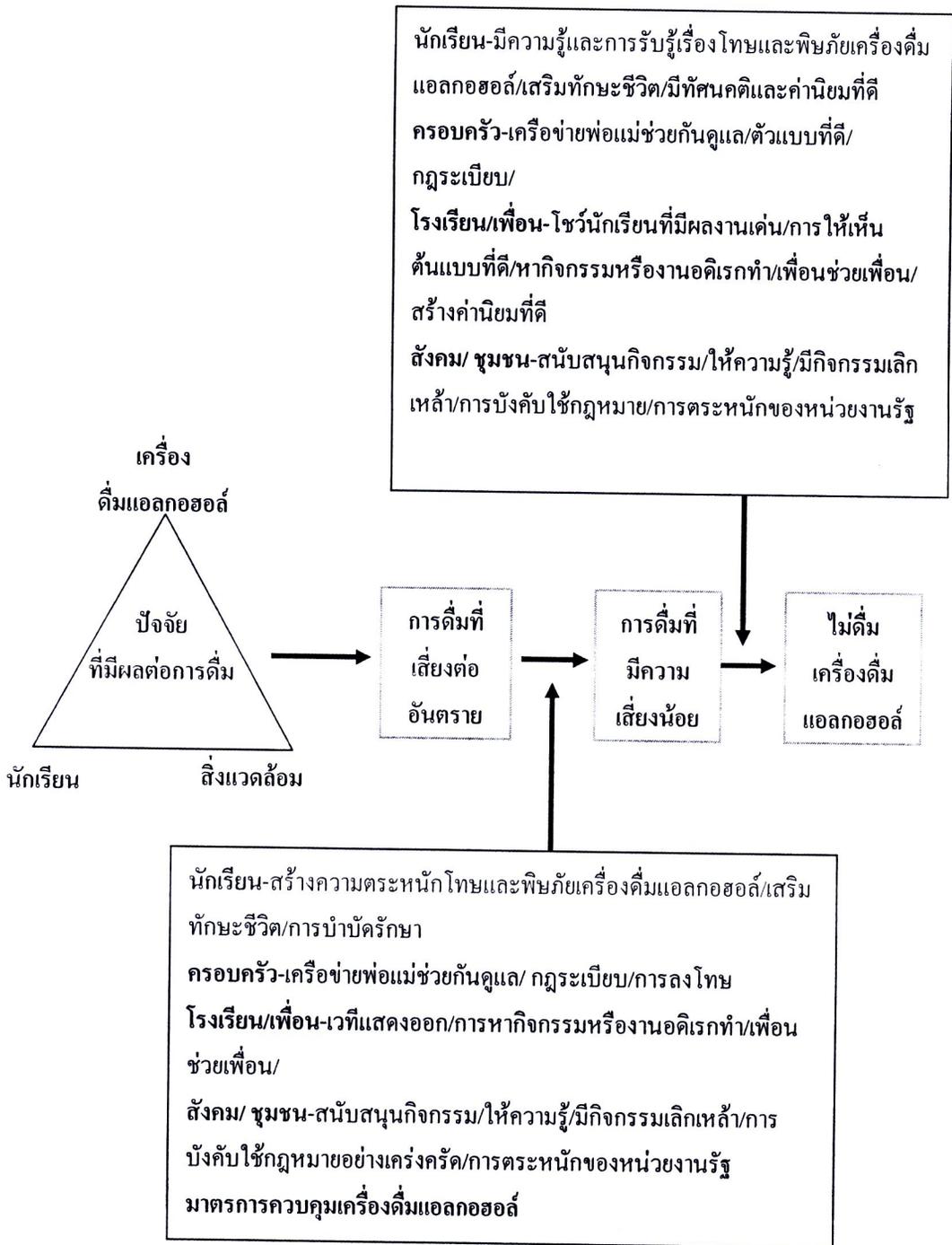
การบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัด “ตำรวจน่าจะตรวจให้เข้มงวดขึ้น ไม่ปล่อยให้ร้านค้าเป็นอย่างนี้ไปเรื่อยๆ ควรตรวจทุกคืน ก็ตรวจตามสถานที่ที่เกี่ยว ตรวจร้าน ถ้าขายเหล้าให้เด็กต่ำกว่า 18 ปี โดนจับอะไรอย่างนี้ ” (IDS1 05/02)

การตระหนักถึงปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การให้ความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ “แต่ก่อนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จะออกให้ความรู้เรื่องโทษของยาเสพติด เหล้า บุหรี่ แต่เดี๋ยวนี้ไม่เจอเลย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้อง มาทำหน้าที่ตรงนี้ด้วยจึงจะช่วยให้” (FGP1 05/02)

สรุป วิธีการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลาย ที่เกิด จากแนวความคิดของนักเรียน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการให้ความรู้เรื่องพิษภัยของเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์แก่นักเรียน จะได้รู้ว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วไม่ติดต่อสุขภาพ ดื่มแล้วเกิดผลเสีย ทำให้พ่อแม่เสียใจ การมีทักษะชีวิตที่ดี การปฏิเสธและการหลีกเลี่ยงเมื่อจำเป็น โดยการอ้างว่ามีธุระ หรือมีปัญหาสุขภาพ การปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่เหมาะสมและปลูกฝังค่านิยมที่ดีที่เหมาะสมแก่ เด็กนักเรียน เช่น การเป็นนักกีฬาหรือนักดนตรีที่เท่ๆและประสบความสำเร็จโดยไม่ต้องกินเหล้า การสังสรรค์สนุกสนานแบบไม่ต้องกินเหล้า การสร้างเครือข่ายพ่อแม่เพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลบุตร หลานกันและกัน มีความเข้าใจพัฒนาการช่วงวัยนักเรียน มีการโชว์นักเรียนที่มีศักยภาพและผลงาน เด่นให้คนอื่นได้รู้ การให้เห็นตัวอย่างจริงของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การให้เห็นต้นแบบที่ดี การหากิจกรรมหรืองานอดิเรกทำ เพื่อนช่วยเพื่อน มีการลงโทษเมื่อจำเป็น และชุมชนมีการช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียน การมีมาตรการที่ดี การให้ ความรู้และการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อช่วยให้นักเรียนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เกิดการลดละเลิก ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และป้องกันนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปกติไม่ให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากข้อสรุปดังกล่าวข้างต้น พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเกิดจาก ปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ตัวนักเรียนเองที่เป็นผู้ดื่ม ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เช่น เพื่อน ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคมและลักษณะทางกายภาพต่างๆที่เอื้อต่อการดื่ม และปัจจัยด้านตัวเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีความหลากหลายทั้งรูปแบบ รสชาติ การตลาด และการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นการป้องกันการ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงต้องมีความหลากหลายทั้งวิธีการและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ นักเรียนเอง ครอบครัว เพื่อน โรงเรียนและชุมชน ที่ต้องมีการป้องกันเหตุปัจจัยต่างๆเหล่านี้ ตั้งแต่ก่อนการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกของนักเรียนจะเกิดขึ้น และการแก้ไขพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ทั้งแบบที่มีความเสี่ยงต่ำ ไม่ให้กลายเป็นการดื่มแบบที่เสี่ยงต่ออันตรายสูง และกลาย การดื่มที่เป็นอันตรายได้ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การป้องกันการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์

สรุปการศึกษาพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลาย พบว่าเกือบทั้งหมดเคยติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ โดยอายุที่เริ่มติ่มครั้งแรกตั้งแต่ชั้นประถม และจะติ่มมากขึ้นในชั้นมัธยมต้น การติ่มตัดสินใจติ่มครั้งแรกอาจยาก เพราะกลัวผลของการเมา

กลัวถูกทำโทษ แต่การดื่มครั้งต่อมามะจะตัดสินใจดื่มได้ง่ายขึ้น เพราะจิตใจในรสนชาติ และสนุกสนาน เมื่อนักเรียนเป็นนักดื่มจะพบว่านักเรียนชายจะรวมกลุ่มชวนกันดื่มประจำในชุมชน กลุ่มนักเรียนหญิงจะแอบดื่มประจำ และเพื่อนๆ ร่วมชั้นเรียนจะสังสรรค์กันเมื่อมีโอกาส ส่วนใหญ่จะดื่มกันตอนกลางคืนเพราะรอดพ้นสายตาใหญ่ และแอบดื่มกันในที่ลับตา เช่น บ้านเพื่อน ริมโขง ชายหาด โดยจะเรียกรับเงินซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อมาดื่มกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนนั้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ค่านิยมว่าเป็นลูกผู้ชายต้องดื่มเหล้า การเลียนแบบคนในครอบครัวและรุ่นพี่ ความเชื่อว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ร่างกายแข็งแรง มีทัศนคติว่าเป็นผู้ใหญ่แล้วดื่มเหล้าได้ ดื่มแล้วทำให้ดูเท่ๆ หรือนักเรียนไม่รู้โทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่ารุนแรงแค่ไหน การรับรู้ว่ามีเพื่อนเยอะ ช่วยสร้างความสนุกสนาน ช่วยทำให้กล้าแสดงออก เมื่อมีปัญหา มักหาทางออกด้วยการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรืออยากรู้อยากลองว่าเหล้ามีรสชาติอย่างไร ปัจจัยด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีความหลากหลายทั้งรสชาติ รูปแบบ ราคา การโฆษณาที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ปัจจัยด้านครอบครัว เช่น การเลียนแบบบุคคลในครอบครัว ครอบครัวยอมรับว่าการดื่มของเป็นเรื่องปกติ ครอบครัวเชื่อว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นยา การสอนบุตรหลานให้รู้จักเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือผู้ใหญ่ให้เด็กดื่ม ปัจจัยด้านเพื่อนเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ เพราะเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อนักเรียน การเข้ากลุ่มเพื่อน การยอมรับจากเพื่อนทั้งในโรงเรียนและในชุมชน พฤติกรรมการดื่มของนักเรียนจึงได้รับอิทธิพลจากเพื่อน เช่น ปฏิเสธเพื่อนไม่ได้ เพื่อนๆชวนกันดื่มประจำ หรือดื่มตามเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม ชุมชนและบริบทของเพื่อนบ้านที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ เป็นอีกปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการดื่มของนักเรียน เช่น พฤติกรรมการดื่มของคนในชุมชน การยอมรับเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนวัยรุ่นในชุมชน การชักชวนให้เด็กดื่มตาม การสังสรรค์ในชุมชน การที่ดื่มแล้วเกิดสนุกสนาน ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม เช่น งานแข่งเรือ บุญประจำปี บุญบั้งไฟ การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เคร่งครัด ล้วนมีผลต่อพฤติกรรมการดื่มของนักเรียน

ผลที่เกิดตามมาจากกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อตัวกันหลายด้าน ผลกระทบต่อตนเอง ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ ส่งผลต่อการเรียน เม้าค้ำ เรียนไม่รู้เรื่อง และขาดเรียน เกิดอุบัติเหตุ ถูกละเมิดทางเพศ ตั้งครรภ์ ผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้ครอบครัวถูกตำหนิ ถูกนินทา ทะเลาะวิวาทในครอบครัว ผลกระทบต่อโรงเรียน ทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง และผลกระทบต่อสังคมและชุมชน เพราะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นต้นตอของปัญหาสังคมอื่น ดื่มแล้วผิดศีล การใช้บุหรี กัญชาและยาเสพติดอื่น

ประสบการณ์เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน บางคนเลิกดื่มเพราะร่างกายอ่อนแอลง คิดถึงอนาคตการเรียน กลัวโทษและพิษภัยจากที่มีประสบการณ์เกือบเสียชีวิตเพราะเมา

การเข้าวัดปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ ร่วมกับการอบรมความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนักและลดการดื่มลงได้ หรือเลิกเพราะไม่มีเงินซื้อ มีข้อแลกเปลี่ยนกับผู้ปกครอง

จากปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างหลากหลาย และส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม การป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงมีผู้ที่มีส่วนในป้องกันการดื่มที่ความหลากหลายด้วย ได้แก่ นักเรียน ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ชุมชนและสังคมที่จะช่วยกันป้องกัน และสร้างค่านิยมที่ดีงามแก่นักเรียน นักเรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ การปฏิเสธ การหลีกเลี่ยง การปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่เหมาะสม การปลูกฝังค่านิยมที่ดี ได้แก่ การเป็นนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จ นักดนตรีที่ไม่ต้องกินเหล้า โรงเรียนมีควรวางแสดงศักยภาพนักเรียนและผลงานเด่น การให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างจริงของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การให้เห็นต้นแบบที่ดี การหากิจกรรมหรืองานอดิเรกทำ เพื่อนช่วยให้คำแนะนำที่ดีแก่เพื่อน การสร้างเครือข่ายที่ช่วยน้อง การสร้างเครือข่ายพ่อแม่ช่วยกันดูแลบุตรหลาน และการสร้างเครือข่ายในชุมชนเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ภาพที่ 7)

6. การอภิปรายผล

6.1 สภาพการตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์

จากการศึกษาพฤติกรรมการตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลาย พบว่านักเรียนเกือบทั้งหมด ร้อยละ 96 ตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ ซึ่งถือว่าสูงกว่าสถานการณ์ตี๋มทั่วไป จากศึกษาของจินตนา วงศ์วาน (2548) ที่ศึกษาความชุกและพฤติกรรมการตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบนักเรียนตี๋ม ร้อยละ 41.1 หรือ การศึกษาของ พนิดา นามจันดี (2549) ศึกษาความชุกและพฤติกรรมการบริโภคเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น พบนักเรียนตี๋ม ร้อยละ 68.57 โดยเริ่มตี๋มครั้งแรกตั้งแต่ชั้นประถม พบเยาวชนเริ่มตี๋มครั้งแรกอายุเพียง 10 ปี (วนิดา พลเชียงสา, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นที่พบเด็กเริ่มตี๋มครั้งแรกอายุลดลงเรื่อยๆ และเหตุผลการตี๋มกว่าร้อยละ 98 บอกว่าตี๋มเพราะอยากลอง เห็นเพื่อนตี๋มแล้วอยากตี๋มตาม (จินตนา วงศ์วาน, 2548); ชลธิชา โรจนแสง, 2550; พนิดา นามจันดี, 2549; วิไลรัตน์ ปริศาจญา, 2550; อัมคา ไชยกาญจน์, 2549) และการรวมกลุ่มตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลาย พบว่ามี 3 ลักษณะ ได้แก่ การรวมกลุ่มตี๋มประจำของนักเรียนชายในชุมชน การจะแอบตี๋มประจำของกลุ่มนักเรียนหญิง และการสังสรรค์กันเมื่อมีโอกาของเพื่อนๆร่วมชั้นเรียน นักเรียนนิยมตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ในช่วงเย็น และเสาร์ อาทิตย์ เพราะมีเวลาว่างและจะได้หลบสายตาของผู้ใหญ่ และผู้คนที่ผ่านไปมา และไปตี๋มประจำตามบ้านเพื่อน ที่สาธารณะ เช่น เชื้อนกมันต์ตั้งฟังที่ริมน้ำโจง ซึ่งจะมีร้านนั่งเป็นจุดๆ ตี๋มตามร้านคาราโอเกะ ร้านเหล้าป่น ที่เสียงไฟส้ว ทำให๋ยากต่อการสังเกตของผู้คนที่ผ่านไปมา สอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา นิม์สุนทร (2551) ที่นักเรียนมักตี๋มในเวลากลางคืนในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และเรียกร่วมกันในกลุ่มตามสภาพความสามารถในการจ่ายเพื่อซื้อเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์

อธิบายได๋นักเรียนส่วนใหญ่เริ่มตี๋มครั้งแรกช่วงมัธยมต้น เนื่องจากเป็นเด็กวัยรุ่นตอนต้น ที่มีการรวมกลุ่มคนที่สนใจเหมือนกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน มีความต้องการทดลอง อยากรู้ อยากลอง พฤติกรรมใหม่ๆ และเริ่มค้นหาเอกลักษณ์ของตัวเอง ด้วยการตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ ส่วนการรวมกลุ่มและการมีเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทางสังคม และช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความรู้สึกรับผิดชอบและมีพลังอำนาจ การเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญ เป็นการเสริมสร้างความภาคภูมิใจ เอกลักษณ์ หรือภาพพจน์ให้กับตัวเอง เพื่อนจึงเป็นกลุ่มทางสังคมที่สะท้อนพัฒนาการทางด้านสังคมของวัยรุ่น เนื่องจากกลุ่มเด็กวัยรุ่นจะมีความผูกพันกัน เห็นใจกัน ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ร่วมแก้ไขปัญหาของกันและกัน เด็กจึงเลือกที่คบเพื่อนที่มีลักษณะคล้ายๆ ตน การรวมกลุ่มกันของวัยรุ่นเป็นไปตามธรรมชาติ มีกิจกรรมร่วมกันเพื่อความ สุข ความสบายใจ เมื่อเข้าร่วมกลุ่ม

เพื่อน เด็กวัยรุ่นจึงมีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม ยอมรับเอาค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจ ความเต็มใจ และความสนิทสนม ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ มีการเชื่อฟังเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนจึงมีอิทธิพลอย่างสูงต่อวัยรุ่น (วินัดดา ปิยะศิลป์ และ พนม เกตุมาน, 2545; ศรีเรือน แก้วกัจจาล, 2549; สุชา จันทรเอม, 2540) จากหลายๆ การศึกษาพบว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น (สุวรรณณี แสงอาทิตย์, 2550; Bot, Engels, Knibbe, & Meeus, 2005; Fite, Colder & O'Conner, 2006; Piko, 2006; Yu & Stiffman, 2007)

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกของนักเรียนที่เริ่มตั้งแต่ชั้นประถม เพราะเป็นช่วงที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น การปรับตัวเข้าสู่สังคมใหม่ การเข้ากลุ่มเพื่อนใหม่ การต้องการการยอมรับจากกลุ่ม ทำให้อยากรู้ อยากลอง จึงทดลองประสบการณ์ใหม่ๆ ด้วยการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้นการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงควรเริ่มตั้งแต่ก่อนนักเรียนจะจบชั้นประถมศึกษา และเข้าสู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนที่นักเรียนจะมีประสบการณ์ดื่มและติดใจกลายเป็นนักดื่มตัวจริง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นช่วงวัยที่เริ่มทดลองดื่มครั้งแรกเพิ่มขึ้นอย่างมาก จึงจำเป็นที่โรงเรียนจะได้หาทางป้องกันการดื่มครั้งแรกของนักเรียนช่วงชั้นนี้ ก่อนที่กลายเป็นนักดื่มหน้าใหม่ เพราะการป้องกันหรือการยืดอายุการดื่มครั้งแรกได้นานเท่าไร จะทำให้เกิดนักดื่มที่ดื่มหนักเป็นประจำลดลง

พฤติกรรมกรรมการดื่มของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย มีรูปแบบการดื่มที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มนักเรียนชายที่ดื่มประจำ กลุ่มนักเรียนหญิงที่แอบดื่มประจำ กลุ่มที่ดื่มเมื่อมีโอกาส หรือคนไม่ดื่มเลย จึงควรมีการคัดกรองนักเรียนในแต่ละกลุ่ม ที่ครูและผู้ปกครองร่วมกันประเมินพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนทั้งใน โรงเรียนและที่ในชุมชน เพื่อคัดกรองนักเรียนกลุ่มปกติที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักเรียนกลุ่มเสี่ยง นักเรียนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บางครั้งเมื่อมีโอกาส และนักเรียนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ เพื่อดำเนินการป้องกันและแก้ไขการดื่มมีความจำเพาะในแต่ละกลุ่ม นักเรียนที่ดื่มประจำ ต้องได้รับการบำบัดเป็นการเฉพาะ ส่วนนักเรียนที่ดื่มเมื่อมีโอกาส ต้องได้การแก้ไข และป้องกันไม่ให้กลายเป็นนักดื่มประจำ และกลุ่มเสี่ยงที่จะดื่มและกลุ่มปกติที่ไม่ดื่ม ต้องมีการป้องกันไม่ให้เป็่นนักดื่มต่อไป

6.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน

ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยม ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดื่ม ปัจจัยด้านตัวเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคม

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้นักเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ ค่านิยมเป็นลูกผู้ชายต้องดื่มเหล้า เชื่อว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ร่างกายแข็งแรง เป็นผู้ใหญ่แล้วดื่มได้ ดื่มแล้วดูเท่ การรับรู้ว่าดื่มแล้วจะมีเพื่อนเยอะ ขาดความรู้ขาดการเรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยอันตรายของเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ การมีทัศนคติเชิงบวกต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ว่าเป็นเรื่องธรรมดาไม่ใช่ความผิดปกติแต่อย่างใด ทำให้นักเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น และการที่นักเรียนเห็นว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องธรรมดาในสังคม เป็นความสนุกสนาน มีเสน่ห์ทางเพศ หูหრა และไม่มีโทษภัย ส่งผลให้นักเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น (จินตนา วงศ์วาน, 2548; ชลวิทย์ บุญศรี, 2549; นิชาภัทร บุญสวัสดิ์กุลชัย, 2551; พนิดา นามจันดี, 2549; วนิตา พลเชียงสา, 2549; อัมดา ไชยกาญจน์, 2549; Piko, 2006) นอกจากนี้ปัจจัยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มง่าย เช่น เบียร์ หรือสเปย์ และมีแบ่งขายในราคาถูกและซื้อได้ง่ายในร้านขายของชำ ร้านสะดวกซื้อในชุมชน เช่น เหล้าขาว (กาญจนา นิมสุนทร, 2551; อุรยา วงศ์ไชยคง, 2547)

ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ สภาพแวดล้อมของครอบครัวที่ยอมการดื่มของเป็นเรื่องปกติ เชื่อว่าเครื่องแอลกอฮอล์เป็นยาบำรุง การสอนบุตรหลานให้รู้จักเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อจะได้เกิดการเรียนรู้และดื่มในสายตาผู้ปกครอง และได้ดูแลใกล้ชิด หรือผู้ใหญ่หลอกลให้เด็กดื่ม บุคคลในครอบครัวดื่มเป็นประจำ ครอบครัวอนุญาตให้นักเรียนดื่ม ทำให้นักเรียนเกิดจากเลียนแบบพ่อแม่ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และพฤติกรรมดื่มสุราของผู้ปกครองเป็นปัจจัยเริ่มแรกที่ทำให้เด็กตั้งใจที่จะดื่มสุรา (Tildesley & Andrews, 2008) และการศึกษาของ Duncan, Duncan, & Strycker (2006) ยังบอกว่าเด็กเล็กเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกมักเริ่มต้นที่บ้าน จากครอบครัวที่ไม่ได้ตระหนักถึงอันตรายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ห้ามปราม ไม่มีการลงโทษ หรือให้เด็กดื่ม การศึกษาของ พนิดา นามจันดี (2549) ที่พบว่านักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ควบคุมการดื่ม จะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองควบคุม และนักเรียนที่บิดามารดาสนับสนุนให้ดื่ม จะดื่มมากกว่านักเรียนที่พ่อแม่ไม่สนับสนุน ส่วนครอบครัวที่พ่อแม่ไม่มีการลงโทษเมื่อทำผิด ขาดการติดตามดูแล มีผลให้นักเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน (รุจา ภูไพบูลย์, 2549; สุนันทา ศิริวาท, 2548; สมภพ เรื่องตระกูล, 2544)

ปัจจัยด้านเพื่อน เช่น ปฏิเสธเพื่อนไม่ได้ เพื่อนๆชวนกันดื่มประจำ หรือดื่มตามเพื่อน การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมักจะมีอิทธิพลมาจากเพื่อนหรือเพื่อนรุ่นพี่ เพราะต้องการเข้ากลุ่ม การยอมรับของกลุ่ม และการลอกเลียนแบบพฤติกรรมของเพื่อนหรือรุ่นพี่ มีการศึกษาที่พบว่าเพื่อนที่มีสถานภาพสูงกว่าหรือมีอายุมากกว่า เช่น รุ่นพี่ และมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า ทำให้นักเรียนที่มีสถานภาพต่ำกว่าดื่มตามและดื่มเพิ่มขึ้นจากการศึกษาของ (Bot, Engels, Knibbe, & Meeus, 2005) และหากนักเรียนที่มีเพื่อนสนิทที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำทำให้นักเรียนมีแนวโน้มที่จะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน (สุวรรณณี แสงอาทิตย์, 2550; Fite, Colder, & O'Conner, 2006; Piko, 2006; Yu & Stiffman, 2007)

ปัจจัยด้านสังคม ชุมชนและบริบทของเพื่อนบ้านที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ เช่น พฤติกรรมการดื่มของคนในชุมชน การยอมรับเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนวัยรุ่นในชุมชน การชักชวนให้เด็กดื่มตาม การสังสรรค์ในชุมชน การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เคร่งครัด และวัฒนธรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมที่เปลี่ยนไป จากดื่มตามประเพณีหรือเทศกาล เช่น งานแข่งเรือ บุญประจำปี บุญบั้งไฟ แต่ปัจจุบันเป็นการดื่มในโอกาสฉลอง และดื่มตามโอกาสที่อยากดื่ม ทำให้นักเรียนในชุมชนจะถูกชักชวนให้ดื่มตาม (สุทธิลักษณ์ ตั้งกุลบริบูรณ์ และคณะ, 2549)

ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลายนั้น มีความหลากหลายได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ค่านิยม ความเชื่อ การรับรู้ การขาดความรู้ ขาดการเรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยอันตรายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจัยด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความหลากหลาย อิทธิพลของเพื่อน สภาพแวดล้อมและความเชื่อของครอบครัว สภาพแวดล้อมของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม ซึ่งปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกัน ไม่สามารถระบุว่าเป็นปัจจัยเดี่ยวๆ ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งได้ ส่งผลให้นักเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น ดังนั้นการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนจึงต้องมีการลดปัจจัยดังกล่าวข้างต้นที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลง

6.3 ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักเรียนส่วนใหญ่มองเห็นและรับรู้ว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ส่งผลกระทบต่อนักเรียน ครอบครัว โรงเรียนและสังคม ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ ทำให้เกิดโรค ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่รู้ว่าเกิดโรคตับแข็งซึ่งไม่ครอบคลุม เพราะโทษของแอลกอฮอล์ทำลายทุกระบบของร่างกาย และทำให้เกิดโรคใน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโรคที่เกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์โดยตรง กลุ่มโรคเรื้อรังที่มีแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรค และกลุ่มโรคเฉียบพลันที่เกิดจากแอลกอฮอล์ เป็นต้น (สุวรรณ อรุณพงศ์ไพศาล, 2549; Rehm et al., 2003) แอลกอฮอล์ทำให้การรับรู้และการตัดสินใจช้าลง ขาดความระแวดระวังลดลง (Rehm et al., 2003) ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ผลกระทบต่อการเรียน เมื่อเมาแล้วขาดเรียน เสียสมาธิ ง่วงนอนและเรียนไม่รู้เรื่อง ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองเสียใจ ครอบครัวเสียชื่อเสียง จากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เมื่อเมาแล้วอาละวาดและทะเลาะวิวาทกับคนในครอบครัว ทำร้ายคนที่อยู่ใกล้ชิด เมื่อนักเรียนได้รับผลกระทบทำให้ ครอบครัวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการบำบัดรักษา หรือค่าการซื้อหาสุรา ทำให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจของครัวเรือน (เจมณีภูฏ์ สีนสายออ, 2548; มุลนิธิเพื่อนหญิง, 2546; สุเทพ อุดสาหะ, 2540; สุนันทา ศิริวาท, 2548) ผลกระทบต่อสังคมเป็นการผิดศีลข้อห้า เป็นต้นเหตุของผิดศีล 5 ข้ออื่นๆ ด้วย และเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาสังคมต่างๆ เช่น การลักขโมย การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ทะเลาะวิวาท ความ

รุนแรง อุบัติเหตุ และการใช้ยาเสพติดอื่นตามมา เด็กและเยาวชนอายุ 11-19 ปี ในศูนย์ฝึกอบรมเด็ก และเยาวชนทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2549 พบว่าร้อยละ 27.7 มีประสบการณ์ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และร้อยละ 34.8 ยอมรับว่าทำความผิดขณะดื่มแอลกอฮอล์ (ซูจิรา กองแก้ว, 2550)

จะเห็นว่าผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนที่เกิดขึ้น ไม่ได้จำเพาะต่อสุขภาพของนักเรียนที่ดื่มเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และเกิดปัญหากระทบต่อโรงเรียนและสังคมประเทศชาติ เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และพฤติกรรมผิดกฎหมาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสังคมในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นรัฐที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลจำนวนมาก การที่ครัวเรือนต้องมีภาระหนี้สิน การสูญเสียหน้าที่และประสิทธิภาพการทำงาน ที่ตามมาด้วยปัญหาครอบครัวแตกแยกหรือล่มสลาย และปัญหาเด็กจรจัด และไร้ที่อยู่ จึงจำเป็นที่สังคมจะมีการควบคุมและป้องกันปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

6.4 การป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลาย

6.4.1 ผู้ที่มีส่วนในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลายนั้นมีปัจจัยที่หลากหลาย และซับซ้อน การป้องกันเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น จึงไม่สามารถที่จะกระทำได้โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเป็นการเฉพาะ จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวนักเรียนเองเพราะเป็นทั้งผู้ที่ดื่มหรืออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ดื่ม ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เพื่อให้การป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนด้วย การศึกษาของ ราณี วงศ์คงเดช (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะชีวิต และการสนับสนุนทางสังคม เพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมต้น โดยใช้กระบวนการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิเสธ การหลีกเลี่ยงและการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ ร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมจากคนในครอบครัว พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเสริมสร้างทักษะชีวิตร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม สามารถป้องกันและลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลงได้

6.4.2 วิธีการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ปัจจัยที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมปลายนั้น มีความหลากหลาย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ค่านิยม เชื่อว่า ความรู้ ปัจจัยด้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความหลากหลาย อิทธิพลของเพื่อน สภาพแวดล้อมและความเชื่อของครอบครัว สภาพแวดล้อมของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม ซึ่งปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกัน ไม่สามารถระบุว่าเป็นปัจจัยเดี่ยวๆ ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งได้ และผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ของนักเรียนที่เกิดขึ้น ไม่ได้จำเพาะต่อสุขภาพของนักเรียนที่ดื่มเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว โรงเรียนและสังคมประเทศชาติ รัฐที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลจำนวนมาก การที่ครัวเรือนต้องมีภาระหนี้สิน การสูญเสียหน้าที่และประสิทธิภาพการทำงาน ปัญหาครอบครัวแตกแยก และปัญหาเด็กจรจัดและไร้ที่อยู่ ดังนั้นการป้องกันและแก้ไขจึงจำเป็นต้องมีบุคคลที่หลากหลาย ตั้งแต่ตัวนักเรียนเอง เพื่อน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เพื่อให้การป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน ร่วมกันกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ โดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ ด้วยแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์ ได้แก่ 1) การให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น การดูแล ป้องกันและการควบคุมตนเอง และสร้างความตระหนักว่าการดื่มไม่ดีต่อสุขภาพโดยใช้สื่อที่เหมาะสมกับช่วงวัย เข้าใจง่าย เช่น รูนั้แนะนำรูนั้เอง หรือการแสดงละคร 2) การเสริมทักษะชีวิต เช่น การปฏิเสธ การหลีกเลี่ยงด้วยการไม่คบเพื่อนगेดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และหลีกเลี่ยงขณะที่มีตั้งวงดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การตระหนักในคุณค่าตนเอง ด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่เหมาะสมและปลูกฝังค่านิยมที่ดี เช่น การส่งเสริมให้เป็นนักกีฬาแท้ๆ และเก่าๆ แบบไม่ต้องกินเหล้า นักดนตรีที่ไม่ต้องกินเหล้าก็เฮได้ 3) การให้เห็นตัวอย่างจริงของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ผู้พิการจากอุบัติเหตุ ผู้ป่วยด้วยโรคต่างๆ เช่น โรคตับแข็ง เป็นต้น 4) การให้เห็นต้นแบบที่ดี จะช่วยให้เด็กเกิดพฤติกรรมลอกเลียนแบบ และทำตามในทางที่ดี เช่น เพื่อนนักดนตรี นักกีฬา พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ดารา นักร้อง หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในสังคมที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 5) การหา กิจกรรมหรืองานอดิเรกทำ ทำให้นักเรียนไม่เสียเวลาไปกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การทำงานบ้าน งานสวน การแข่งขันกีฬา ปลูกต้นไม้ กิจกรรมของโรงเรียน 6) เพื่อนช่วยเพื่อน เพราะเพื่อนเป็นบุคคลที่นักเรียนไว้วางใจและเชื่อเพื่อนมากกว่าครอบครัว เพื่อนจึงต้องช่วยเหลือและแนะนำเพื่อน ให้ปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม และไม่ชักชวนกันดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 7) เครือข่ายพ่อแม่ช่วยกันดูแลกัน เป็นการสร้างเครือข่ายของผู้ปกครอง นักเรียน ร่วมกับทางโรงเรียน ครูและผู้ปกครองและนักเรียนจะได้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เข้าใจ และยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน นอกจากนี้ยังเป็นการที่ครูและผู้ปกครองกันจะได้ติดตาม ดูแล และช่วยเหลือบุตรหลานได้ทันทีเมื่อเกิดปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข 8) ครอบครัวต้องลงโทษกันนักเรียนบุตรหลานบ้าง ตามกฎระเบียบข้อตกลงร่วมกันของครอบครัว 9) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเข้าใจนักเรียน 10) การยกย่อง เชิดชู และแฉผลงานของนักเรียนที่มีผลงานเด่น เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนคนอื่น 11) ชุมชนต้องช่วยกันในการสร้างกฎระเบียบของชุมชน ในการป้องกันเด็กดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ให้เกิดผลจริง

การป้องกันการตีมือเครื่องตีมือแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียน หลายคนยอมรับว่าเป็นเรื่องที่ยาก เป็นสิทธิส่วนบุคคลที่จะตีมือหากการตีมือไม่ได้สร้างความเดือดร้อนแก่คนอื่น การป้องกันการตีมือเครื่องตีมือแอลกอฮอล์ต้องเข้าใจปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้น และร่วมคิดวิเคราะห์ ปรึกษาปัญหา ผลกระทบ และการหาแนวทางป้องกันร่วมกัน กระบวนการเก็บข้อมูล ทำให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง ถึงปัจจัยสาเหตุของการตีมือของตนเอง ผลกระทบที่เกิดตามมาจากการตีมือ และประสบการณ์ครั้งหนึ่งที่เคยลดละเลิกตีมือ และบอกเล่าแนวทางของตนเอง มีการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล ทำให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน กล่าวคือ กล่าวนำความคิดของตัวเองออกมา และเปิดเผยประสบการณ์ของตนเองให้กลุ่มฟัง เมื่อมีการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กัน จนเกิดแนวทางการป้องกันการตีมือเครื่องตีมือแอลกอฮอล์ที่เกิดจากความเข้าใจของกลุ่มของตนเอง และวิเคราะห์การป้องกันการตีมือที่ได้จากกลุ่มนักเรียน ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ หาแนวทางป้องกันการตีมือเครื่องตีมือแอลกอฮอล์ ทำให้นักเรียนได้ใช้ศักยภาพ และความสามารถ ในการประเมิน คิดวิเคราะห์ ปรึกษา ปัญหา ผลกระทบ และสังเคราะห์แนวทางป้องกันการตีมือเครื่องตีมือแอลกอฮอล์ร่วมกัน สะท้อนให้เห็นศักยภาพและความสามารถของนักเรียน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และการกระทำร่วมกัน (Learning and Acting) เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) มีประสบการณ์ร่วมกัน ฝึกคิดวิเคราะห์ผ่านการมองเห็นปัญหาร่วมกันระหว่างนักวิจัยที่เป็นคนนอก (Outsider) ร่วมกับนักเรียน ครูอาจารย์ และผู้ปกครอง ที่เป็นคนใน (Insider) ได้ร่วมมือกัน (Involvement) คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จนเกิดแนวทางป้องกันการตีมือเครื่องตีมือแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียน (Rice & Ezzy, 1999; de Koning & Martin, 1996 อ้างถึงใน นิติย์ ทศนิยม, 2546)